

Univerzita Karlova v Praze

Právnická fakulta

Iveta Zetočová

Prohlídky prostor v trestním řízení

Diplomová práce

Vedoucí diplomové práce: JUDr. Jaromír Hořák, Ph.D.

Katedra trestního práva

Datum vypracování práce (uzavření rukopisu): 20. 6. 2016

Prohlašuji, že předloženou diplomovou práci jsem vypracovala samostatně a že všechny použité zdroje byly řádně uvedeny. Dále prohlašuji, že tato práce nebyla využita k získání jiného nebo stejného titulu.

Iveta Zetochová

Ráda bych na tomto místě poděkovala vedoucímu práce JUDr. Jaromíru Hořákovi, Ph.D. za odborné vedení a za pomoc při zpracování této práce. Rovněž bych ráda poděkovala JUDr. Bc. Vladimíru Pelcovi, pod jehož vedením byla část práce obhájena v rámci Studentské vědecké a odborné činnosti.

Shrnutí

Práce se zabývá prohlídkami bytových a nebytových prostor v trestním řízení. Zaměřuje se na historickou i stávající právní úpravu. Hlavní část práce je věnována podmínkám a výkonu domovní prohlídky a prohlídky jiných prostor. Platná právní úprava je tedy rozebrána jak z hlediska vymezení základního pojmu „byt“ a „nebytový prostor“, tak i z hlediska úpravy neúčinnosti důkazů v případě porušení zákona. Autorka se v práci vyjadřuje rovněž k radikálnímu nálezu Ústavního soudu, kterým došlo ke zrušení ustanovení trestního řádu, které umožňovalo státnímu zástupci nařídit prohlídku jiných prostor a pozemků. Autorka se postupně vyjadřuje k jednotlivým argumentům Ústavního soudu a snaží se zodpovědět, zda bylo zrušení ustanovení vhodným řešením. V další části na případové studii demonstruje splnění právních předpokladů uvedených v části první a na základě provedení analýzy popsaného případu vyvozuje konkrétní závěry. Část práce je věnována komparaci zahraničních právních úprav – konkrétně Spolkové republiky Německo a Slovenské republiky. Součástí práce je také rozbor právní úpravy domovních prohlídek advokátních kanceláří. Hlavním cílem této části práce je rozbor problematiky prohlídek v advokátních kancelářích. Práce analyzuje právní úpravu institutů prohlídky v advokátních kancelářích a prohlídek cloudových úložišť. Autorka se rovněž zabývá základními otázkami mlčenlivosti advokáta a ochranou důvěrného vztahu mezi advokátem a klientem. Dle názoru autorky je stávající právní úprava nedostatečná, a to i poté, co došlo k vydání stanoviska Nejvyššího soudu, kterým se Nejvyšší soud přiklonil k širokému výkladu pojmu „prostor, kde advokát vykonává advokacii.“ Autorka prokládá práci vlastními názory, závěrem uvádí i návrhy de lege ferenda, zejména ve vztahu k oprávnění státního zástupce nařídit prohlídku jiných prostor a k právní úpravě prohlídek advokátních kanceláří.

Klíčová slova: prohlídky, trestní řízení, advokátní kanceláře

Summary

The paper deals with the issue of house search and inspection of non-residential space in criminal proceedings. It focuses on the historical and current legislation. The main part of this thesis deals with conditions of home searching and inspection of non-residential space. Applicable legislation is analyzed in terms of both basic definition of the term "flat" and "commercial space", as well as in terms of regulation ineffectiveness of evidence in case of violation of the law. The author of the work also discusses a radical judgment of the Czech Constitutional Court, which annulled the provisions of the Criminal Procedure Code, which allowed the prosecutor to order a search of non-residential space. The author gradually expresses the individual arguments of the Constitutional Court, trying to answer whether the annulment of provisions appropriate solution. In the next part the author demonstrates on case study the fulfillment of the legal conditions set out in first part and based on an analysis of reported case derive specific conclusions. A part of the paper focuses on the comparison of foreign laws: namely the legislation of the Federal Republic of Germany and the Slovak Republic. The work also includes an analysis of the legislation of house search of law firms. The main objective of this part of thesis is to examine the issue of searches of law firms. The thesis analyses legal regulations for searches of law firms and also cloud storages. The author also deals with the fundamental issues maintain confidentiality and protection confidential relationship between lawyer and client. In the author's opinion, the current legislation is insufficient. Even after the Supreme Court took a stand on extensive interpretation of term "space where the lawyer practices law." Thesis includes also author's views and considerations *de lege ferenda*, particularly in relation to the permission of state prosecutor order a search of non-residential spaces and legislation of searches of law offices.

Key words: house search, criminal proceedings, law firms

Obsah

Úvod	1
1. Historická východiska právní úpravy	3
2. Současná právní úprava	8
2.1. Vymezení bytových a nebytových prostor	8
2.2. Právní úprava v trestním řádu	11
2.3. Nezákonné provedení domovní prohlídky	14
2.3.1. Důsledky absolutně neúčinných důkazů	16
2.3.2. Absolutní neúčinnost důkazů v praxi	20
3. Nález Ústavního soudu	25
4. Vybrané zahraniční právní úpravy	32
4.1. Slovensko	32
4.2. Německo	35
5. Prohlídka advokátní kanceláře	37
5.1. Mlčenlivost advokáta	37
5.2. Právní úprava	39
5.3. Stanovisko Nejvyššího soudu	42
5.4. Zahraniční právní úprava	45
Závěr	48
Použité zdroje	51
Literatura	51
Předpisy	53
Judikatura	54
Další zdroje	57

Seznam použitých zkratk

<i>Listina</i>	Listina základních práv a svobod – ústavní zákon č. 2/1993 Sb.
<i>NŘST</i>	Nový řád soudu trestního
<i>Pakt</i>	Mezinárodní pakt o občanských a politických právech
<i>TŘ</i>	Trestní řád – zákon č. 141/1961 Sb., o trestním řízení soudním (trestní řád)
<i>Úmluva</i>	Evropská úmluva o ochraně základních práv a svobod
<i>TP</i>	Trestný poriadok – zák. č. 301/2005 Z.z., trestný poriadok
<i>StPO</i>	Strafprozessordnung
<i>ESLP</i>	Evropský soud pro lidská práva
<i>Komora</i>	Česká advokátní komora
<i>ÚOHS</i>	Úřad pro ochranu hospodářské soutěže
<i>LPP</i>	Legal professional privilege
<i>FINTRAC</i>	Financial Transactions and Reports Analysis Centre of Canada

Úvod

Domovní prohlídka i prohlídka jiných prostor a pozemků jakožto jedny ze zajišťovacích institutů v trestním řízení představují bezpochyby zásah do práv a svobod jednotlivce, zaručených nejen na ústavní, ale i na mezinárodní úrovni. Z tohoto důvodu je třeba jakýkoliv zásah do těchto práv podrobně regulovat, aby nemohlo dojít k jeho zneužití. Pojetí domovní svobody se však vyvíjí a to jak v důsledku judikatury Ústavního soudu, tak i pod tlakem rozhodnutí Evropského soudu pro lidská práva.

Předkládaná práce je rozdělena do dvou hlavních částí. První část je obecná a má za cíl zanalyzovat platnou právní úpravu v České republice i právní úpravy vybraných zemí zejména v souvislosti s derogačním nálezem Ústavního soudu sp. zn. Pl. 3/09, kterým došlo k zrušení ustanovení § 83a trestního řádu. Tato část práce je členěna do kapitol, které se postupně věnují historické právní úpravě, současné právní úpravě, judikatuře Ústavního soudu¹ a úpravám vybraných zahraničních států, konkrétně právní úpravě Slovenska a Německa. V rámci kapitoly věnované současné právní úpravě se autorka snaží rozebrat i komplikovanou problematiku absolutně neúčinných důkazů, kterou rozebírá i na reálném případě.

Ve druhé části práce si autorka zvolila jednu z konkrétních problematik, spojených s institutem domovních prohlídek – domovní prohlídku advokátních kanceláří a jiných prostor, v nichž advokát vykonává advokacii. Jednotlivé kapitoly této části se věnují pojmu mlčenlivosti advokáta, rozboru platné právní úpravy a výkladovému stanovisku Nejvyššího soudu. Rovněž tato část práce je podrobena mezinárodnímu srovnání, tentokrát však, poněkud netradičně, s právní úpravou Kanady.

Závěrečná část je věnována souvisejícím úvahám autorky v rovině *de lege ferenda* a vyvození závěrů, zaměřených na zodpovězení základních otázek práce. Za prvé na zodpovězení toho, zda autorka považuje za vhodnou stávající koncepci absolutně neúčinných důkazů při nezákonně provedené prohlídce prostor. Za druhé zda je správná argumentace Ústavního soudu ve zmíněném nálezu a proč se autorka se závěry soudu

¹ Práce se věnuje jednak rozboru uvedeného nálezu včetně odlišných stanovisek, ale zaměřuje se také na související problém – zda nález může vyvolat účinky *ex tunc*, či *ex nunc*.

neztotožňuje. Třetí otázkou je celkové zhodnocení právní úpravy prohlídek advokátních kanceláří s přihlédnutím k výkladovému stanovisku Nejvyššího soudu.

Z hlediska metodologie užívá autorka kromě analýzy, založené na poznatcích z odborné literatury, také komparaci. Komparace je využita především v oblasti srovnávání zahraničních právních úprav s platnou právní úpravou v českém trestním řádu. Celá práce je doplněna modelovými příklady, judikaturou českých i zahraničních soudů a rozbohem konkrétního reálného případu.

Hlavním přínosem této práce by mělo být, kromě posouzení stávajícího modelu absolutně neúčinných důkazů, především komplexní zhodnocení derogačního nálezu Ústavního soudu a jeho promítnutí v právní úpravě s přihlédnutím k zahraniční úpravě. Následně také aplikace platné právní úpravy na oblast diskutované problematiky prohlídek advokátních kanceláří, která představuje aktuální a hojně diskutovaný společenský problém.

1. Historická východiska právní úpravy

Vzhledem k tomu, že historický vývoj trestního práva procesního není stěžejním tématem práce, považuje autorka za vhodné ponechat stranou veškeré historické pokusy o kodifikaci trestního procesu² a věnovat se prvnímu ucelenému, porevolučnímu a plnohodnotnému kodexu trestního práva z roku 1873, kdy byl vyhlášen zákon č. 119/1873, jímž se zavádí **nový řád soudu trestního** (dále jen NŘST). Příslušná ustanovení jsou obsažena v kapitole XII. O prohledávání domu a osob, též o zabavování věci, konkrétně v § 139–142³. Již v roce 1873 byl vymezen účel domovní prohlídky jako zajišťovací institut, nastupující v případě „*když tu jest důvodné podezření, že se tam ukrývá osoba nějaká v zločinu neb přečinu podezřelá, aneb že tam jsou věci takové, jichž chování neb ohledávání může být v jistém vyšetřování důležité.*“⁴ Takto vymezený účel domovní prohlídky se odlišuje od ohledání – například Storch definuje prohledávání jako „*výkon povahy donucovací, kterým soud má zjednati sobě možnost, aby se zmocnil osoby podezřelého nebo věcí důležitých pro vyšetřování.*“⁵

Za předmět prohlídky v případě domu bylo považováno „*obydlí a ostatní k domácnosti náležející místnosti.*“⁶ Storch uvádí jako příklady místností náležejících k domácnosti sklepy či pudy. Zároveň však rozšiřuje ochranu práva domovního i na k ostatnímu majetku, který označuje za příslušenství domu (dvory, zahrady, atp.).⁷

Storch formuluje také soubor materiálních a formálních podmínek, za nichž může dojít k domovní prohlídce.⁸ Mezi materiální předpoklady řadí:

² Od roku 1848, kdy došlo k velkým revolucím v Evropě, se objevovaly snahy o porevoluční kodifikaci trestního procesu. Tyto snahy vyústily ve dva císařské patenty – trestní prozatímní řád z roku 1850 (císařský patent č. 25/1850 ř. z.), a dále trestní řád z roku 1853 (Císařský patent č. 151/1853 ř. z.). Podrobněji: ŠÁMAL, Pavel, MUSIL Jan, KUČHTA Josef, FRYŠTÁK Marek, KALVODOVÁ Věra. *Trestní právo procesní*. 4. vyd. Praha: C. H. Beck, 2013, s. 20-21.

³ Autorka se věnuje detailnějšímu rozboru některých ustanovení v následující kapitole ve srovnání se současnou právní úpravou.

⁴ § 139 NŘST.

⁵ STORCH, František. *Řízení trestní rakouské*. Editor Jiří Spáčil. Praha: Wolters Kluwer Česká republika, 2011, Svazek II/a s. 49.

⁶ § 139 NŘST.

⁷ STORCH, František. *Řízení trestní rakouské*. Editor Jiří Spáčil. Praha: Wolters Kluwer Česká republika, 2011, Svazek II/a s. 4.

⁸ Tamtéž s. 50–53.

- důvodné déletrvající podezření, že byl spáchán trestný čin
- důvodné podezření, že bude při prohlídce nalezena osoba nebo věc významná pro trestní řízení

První požadavek pak Storch konkretizuje podmínkou zahájení trestního stíhání, neboť účelem prohlídek nemá být nalezení a zajištění důkazů pro podezření určité osoby, případně důkazů o spáchání činu.⁹

Za věc, důležitou pro vyšetřování, pak byly považovány nejen listinné důkazy a předměty ohledání, ale také věci, které byly prohlášeny za propadlé podle trestního práva hmotného.¹⁰

Vedle těchto materiálních předpokladů bylo nutno splnit i předpoklady formálního rázu:

- předchozí výslech
- odůvodněný rozkaz soudce

Účelem prvního z formálních požadavků, předchozího výslechu, bylo umožnit osobě, u níž má být provedena prohlídka, dobrovolné vydání věci. Formální požadavek předchozího výslechu lze vynechat, pokud je osoba špatné pověsti, hrozí nebezpečí z prodlení, nebo když se má prohlídka týkat místností veřejně přístupných.¹¹ Dikce zákona výslovně uvádí „*místnosti, do nichž může obecnostvo vejíti*“¹² – v kontextu dnešní právní úpravy lze toto ustanovení tedy vyložit tak, že nutnost výslechu je dána pouze tehdy, jde-li o domovní prohlídku. Naopak v případě prohlídky nebytových prostor nebo pozemků není předchozí výslech nutný – je zde tedy značně nižší stupeň ochrany.

Druhým formálním požadavkem domovní prohlídky byl odůvodněný soudcovský rozkaz, jehož absence byla možná pouze v případech, kdy by hrozilo nebezpečí z prodlení – v těchto situacích mohl nařídít domovní prohlídku soudní úředník nebo úředník úřadu bezpečnosti a bylo třeba prokázat se písemným zmocněním. Do 24 hodin poté bylo nutno

⁹ STORCH, František. *Řízení trestní rakouské*. Editor Jiří Spáčil. Praha: Wolters Kluwer Česká republika, 2011, Svazek II/a s. 50.

¹⁰ Tamtéž s. 47.

¹¹ § 140 NŘST.

¹² Za příklad těchto prostor uvádí Storch ve svém *Řízení trestním rakouském* (49, 51) obchodní a hostinské místnosti.

Podrobněji: STORCH, František. *Řízení trestní rakouské*. Editor Jiří Spáčil. Praha: Wolters Kluwer Česká republika, 2011, Svazek II/a s. 49–51.

doložit potvrzení o vykonání prohlídky s uvedením příčin. Odůvodnění bylo nezbytnou náležitostí soudcovského rozkazu z důvodu možnosti podání stížnosti k radní komoře.¹³ Při srovnání s platnou právní úpravou je zajímavé, že NŘST umožňuje provedení prohlídky přímo soudcem a v takovém případě pak není třeba odůvodněného soudcovského rozkazu. Rozkaz je nahrazen protokolem o provedení prohlídky.¹⁴

Již tento trestní řád si byl vědom významu ochrany soukromí, s čímž koresponduje ustanovení § 140 odst. 1 NŘST, jenž umožňuje vykonat prohlídku teprve tehdy, byl-li předchozí výslech neúspěšný. Dále také ustanovení § 142 NŘST, který výslovně zakotvuje, že domovní prohlídka má proběhnout bez zbytečného zásahu do soukromých tajemství, která nesouvisí s vyšetřovanou věcí. Zároveň má proběhnout v takovém rozsahu, aby dotčená osoba byla co nejméně rušena a obtěžována. NŘST dále umožňoval provedení prohlídky v noci, avšak pouze pokud je to nezbytně nutné. Storch dodává, že byla rovněž omezena možnost užití násilných prostředků (například k otevření skříní či dveří). Tyto bylo možno užít teprve „*když zamýšleného účelu po dobrém dosáhnouti nelze*“¹⁵. Z uvedených ustanovení je zřejmé, že postup vůči domovním prohlídkám byl velice zdrženlivý, a to nejen ve vztahu k jejich nařízení, ale rovněž ve vztahu k jejich provedení, které bylo značně omezeno výslovnou zákonnou úpravou.

Vzhledem k tomu, že se v jedné z následujících kapitol tato práce věnuje i prohlídkám advokátních kanceláří, nelze opomenout poukázat na ustanovení § 145, které stanovuje následující:

„Při prohledávání spisů má se k tomu přihlížeti, aby osoby práva k tomu nemající se nedověděly, co obsahují. Nechce-li majetník spisů k tomu svoliti, aby se prohlížely, mají se zapečetiti a k soudu uložiti, a má se ihned komora poradní požádati za rozhodnutí, zdali se spisy mají prohlížeti nebo vrátiti. Také v tom případě, že spisy do uschování k soudu vzaté ihned sepsány býti nemohou, mají se dáti pod obálku pečeti soudní zapečetěnou. Jest-li při prohlídce ten, jehož prohledávání se týče, má se mu též dovoliti, aby pečeť svou přitiskl. Když se spisy rozpečetují, má se ten, jehož se týče, vybídnouti,

¹³ § 113 odst. 1 NŘST.

¹⁴ STORCH, František. *Řízení trestní rakouské*. Editor Jiří Spáčil. Praha: Wolters Kluwer Česká republika, 2011, Svazek II/a s. 51.

¹⁵ Tamtéž s. 53.

*aby byl přítomen. Nepřijde-li po takovém vybídnutí, nebo nemůže-li se mu vybídnutí pro jeho nepřítomnost dodat, mají se spisy nicméně rozpečetiti*¹⁶

Tudíž i v roce 1873 byl kladen zvláštní důraz na ochranu listin v souvislosti s ochranou soukromí nezainteresovaných osob, přičemž i Storch upozorňoval na potřebu zvláštní právní úpravy, neboť prohledání uvedených listin zasahovalo do životních poměrů ostatních soukromých osob¹⁷. V případech, kdy majitel nesouhlasil se zabavením listin, bylo třeba vyčkat do rozhodnutí soudu.

Celkově text tohoto zákona nelze opomenout, neboť z výše uvedeného rozboru relevantních ustanovení je zřejmé, že některé formální či materiální předpoklady k provedení prohlídky zůstaly zachovány (předchozí výslech dotčené osoby, odůvodněný příkaz, apod.)

Historický vývoj právní úpravy je spjat ještě se dvěma dalšími právními předpisy, a sice s trestním řádem z roku 1950 a trestním řádem z roku 1956¹⁸. **Trestní řád z roku 1950** upravoval problematiku domovních prohlídek v § 131–134. Z důvodu přehlednosti lze opět využít Storchova dělení na formální a materiální předpoklady vykonání domovní prohlídky. Jako materiální předpoklad lze posoudit důvodné podezření, že se v místě prohlídky nalézají věci významné pro trestní řízení. Tento požadavek upravovalo ustanovení § 81 odst. 1: „*Je-li důvodné podezření, že v bytě nebo v jiné místnosti je věc důležitá pro trestní řízení nebo že se tam skrývá obviněný, může prokurátor vykonat domovní prohlídku.*“ Účel domovní prohlídky byl tedy vymezen obdobně jako v NŘST. Dále se v tomto předpise objevovaly požadavky, které lze dle Storchova označit za formální – odůvodněný příkaz a předchozí výslech. Při rozboru této úpravy nelze opomenout postavení prokurátora a soudu v trestním řízení. Úkol soudu je vymezen v § 2 odst. 3 trestního řádu následovně: „*Úkolem soudu v trestním řízení je zejména spravedlivě rozhodovat o trestných činech...*“. Činnost soudu byla omezena na pouhé rozhodování ve věci, zatímco úkolem prokurátora bylo „*pečovat o to, aby byly zachovávány zákony lidové*

¹⁶ § 145 NŘST.

¹⁷ STORCH, František. *Řízení trestní rakouské*. Editor Jiří Spáčil. Praha: Wolters Kluwer Česká republika, 2011, Svazek II/a s. 59.

¹⁸ Zák. č. 87/1950 Sb., o trestním řízení soudním (trestní řád) a zák. č. 64/1956 Sb., o trestním řízení soudním (trestní řád).

*demokratické republiky, a aby jich bylo používání v souladu se zájmy pracujícího lidu*¹⁹ a „*konat přípravné řízení, bdít nad spravedlivým potrestáním pachatelů a dbát o výkon trestů jim uložených*“.²⁰

Na základě takto širokého vymezení role prokurátora bylo možno, aby sám vykonal domovní prohlídku. Příkaz k prohlídce vydal prokurátor dle § 132 odst. 1 v případech, kdy nevykonával prohlídku sám, ale pověřoval vykonáním oprávněný orgán. K domovní prohlídce bylo možno přistoupit pouze po předchozím výsledku dotčené osoby, kterým nebylo dosaženo vydání předmětné věci. V případě, že by hrozilo nebezpečí z prodlení, bylo umožněno konat prohlídku bez příkazu i bez předchozího výsledku. Trestní řád z roku 1950 však nikterak neupravoval možnost prohlídky jiných prostor a pozemků.

Trestní řád z roku 1956 umožňoval konání domovní prohlídky rovněž na základě písemného odůvodněného příkazu prokurátora, resp. státního zástupce. Před konáním prohlídky bylo nutno provést výslech dotčené osoby a k prohlídce bylo možno přistoupit teprve v případě, kdy dotčená osoba dobrovolně předmětnou věc nevydala. Bez příkazu mohl oprávněný orgán konat domovní prohlídku pouze za předpokladu, že věc nesnesla odkladu. Ani tento trestní řád neupravoval prohlídku jiných prostor a pozemků.

Trestní řád z roku 1956 byl účinný až do 31. 12. 1961, kdy byl nahrazen stávajícím trestním řádem (dále jen „TŘ“)²¹. Až do novely tohoto předpisu, vydané v roce 2011, která reagovala na níže rozebraný náleží Ústavního soudu, počítal i tento TŘ s možností nařízení domovní prohlídky státním zástupcem. Jako příklad lze uvést původní vyhlášené znění, které v § 83 odst. 1 stanovuje: „*Nařídit domovní prohlídku nebo osobní prohlídku je oprávněn předseda senátu, v přípravném řízení prokurátor nebo vyšetřovací orgán. Vyšetřovací orgán k tomu potřebuje předchozí souhlas prokurátora...*“²²

Všechny uvedené právní úpravy se věnovaly pouze domovním prohlídkám a žádný z těchto předpisů samostatně neupravoval prohlídku nebytových prostor

¹⁹ § 2 odst. 1 zák. č. 87/1950 Sb., o trestním řízení soudním (trestní řád).

²⁰ § 2 odst. 2 tamtéž.

²¹ Zák. č. 141/1961 Sb., o trestním řízení soudním (trestní řád).

²² § 83 odst. 1 zák. č. 141/1961 Sb. ve vyhlášeném znění ze dne 29. 11. 1961.

a pozemků. Speciální právní úprava, vztahující se k této problematice, se v TR objevuje až s novelou, která nabyla účinnosti 1. 1. 1992.²³

2. Současná právní úprava

Po rozboru historického vývoje institutů domovních prohlídek a prohlídek nebytových prostor se lze věnovat současné právní úpravě. Nejprve bude přistoupeno k vymezení pojmu bytové a nebytové prostory. Následně se autorka bude již zabírat jednotlivými ustanoveními stávajícího trestního řádu a částečně jejich komparací s některými historickými úpravami.

2.1. Vymezení bytových a nebytových prostor

Český právní řád neobsahuje jednotnou definici bytu, z tohoto důvodu si ji zvláštní právní předpisy definují účelově pro okruh působnosti.²⁴ Při vymezení pojmu byt a nebytový prostor je třeba opustit trestní právo²⁵ a využít definice, obsažené v jiných právních předpisech. Jednu z definic obsahoval zák. č. 72/1994 Sb., o vlastnictví bytů²⁶, který v § 2 vymezil byt a nebytový prostor takto:

„b) bytem se rozumí místnost nebo soubor místností, které jsou podle rozhodnutí stavebního úřadu určeny k bydlení,

c) nebytovým prostorem se rozumí místnost nebo soubor místností, které jsou podle rozhodnutí stavebního úřadu určeny k jiným účelům než k bydlení; nebytovými prostory nejsou příslušenství bytu nebo příslušenství nebytového prostoru ani společné části domu“.

²³ Zák. č. 558/1991 Sb., kterým se mění a doplňuje trestní řád a zákon o ochraně státního tajemství.

²⁴ ŠÁMAL, Pavel. *Trestní zákoník: komentář*. 2. vyd. Praha: C. H. Beck, 2012, s. 1392–1394.

²⁵ Trestní zákoník sice využívá pojem „byt“ i pojem „jiná prostora sloužící k bydlení“ při definování pojmu obydlí v ustanovení § 133, nicméně na definici pojmu byt rezignuje. Dokonce i pro vyjádření skutkové podstaty trestného činu porušování domovní svobody v § 178 je využito pojmu obydlí. Šámal ve svém Velkém komentáři následně uvádí, že „tato ochrana se vztahuje na ty prostory, které uživatel drží k bydlení, tj. kde má svou domácnost a své soukromí. Záleží tedy na způsobu užívání, nikoliv na konstrukci stavby či jiného zařízení pro ubytování.“

²⁶ Zákon byl zrušen k 1. 1. 2014 s účinností zák. č. 89/2012 Sb., občanský zákoník.

Podle tohoto předpisu bylo označení „byt“ závislé na rozhodnutí oprávněného orgánu, tj. stavebního úřadu.²⁷ Občanský zákoník, který nabyl účinnosti k 1. 1. 2014, obsahuje vlastní odlišnou definici: „*Bytem se rozumí místnost nebo soubor místností, které jsou částí domu, tvoří obytný prostor a jsou určeny a užívány k účelu bydlení.*“²⁸ Avšak i toto pojetí je závislé na kolaudačním souhlasu stavebního úřadu, neboť obytným prostorem, ve vztahu k nájemním smlouvám, je pouze prostor vhodný a způsobilý k bydlení.²⁹ Vymezení nebytového prostoru zde sice výslovně není, ale na základě uvedené definice jej lze označit jako jakýkoliv jiný prostor, který není určen k bydlení, neboť občanský zákoník na definici rezignuje a upravuje pouze nebytové prostory sloužící podnikání (ve vztahu k nájmu těchto prostor).³⁰ Obdobnou definici bytu zahrnuje i Vyhláška o technických požadavcích na stavby v § 3 písm. g), dle kterého se bytem rozumí: „*soubor místností, popřípadě jedna obytná místnost, který svým stavebně technickým uspořádáním a vybavením splňuje požadavky na trvalé bydlení a je k tomuto účelu užívání určen*“³¹

Za připomenutí stojí také pojetí bytu v rámci občanského zákoníku, účinného do 31. 12. 2013, který považoval byt a nebytové prostory za předměty občanskoprávních vztahů.³² Vymezení bytu se věnovala také **judikatura**. Například Nejvyšší soud judikoval ve svém rozhodnutí ze dne 29. 1. 2001, že: „*Bytem je soubor místností (popř. jednotlivá obytná místnost), které jsou rozhodnutím stavebního úřadu určeny k trvalému bydlení.*“³³ Nejvyšší soud tedy vymezuje pojem bytu prostřednictvím právního stavu, vzniklého na základě pravomocného rozhodnutí stavebního úřadu – tzv. kolaudačního souhlasu.

Byt lze tedy vymezit jako prostor, splňující veškeré stanovené podmínky pro trvalé bydlení, zatímco nebytový prostor není primárně určen k bydlení, neboť tyto

²⁷Toto pojetí „bytu“ se vztahovalo k uzavírání nájemních smluv, přičemž smlouva o pronájmu nebytového prostoru k bydlení byla stížena absolutní neplatností. Podrobněji: *Občanský zákoník: komentář*. Vyd. 1. Praha: Wolters Kluwer, 2014, s. 1175.

²⁸ § 2236 odst. 1, zák. č. 89/2012 Sb., občanský zákoník.

²⁹ *Občanský zákoník: komentář*. Vyd. 1. Praha: Wolters Kluwer, 2014, s. 1176.

³⁰S účinností občanského zákoníku došlo ke zrušení zák. č. 116/1990 o nájmu a podnájmu nebytových prostor, který obsahoval výčet nebytových prostor. Občanský zákoník tento výčet nepřevzal.

³¹ § 3 písm. g) Vyhlášky č. 268/2009 Sb. o technických požadavcích na stavby.

³² § 118 zák. č. 40/1964 Sb., občanský zákoník.

³³ Srov. Rozhodnutí NS 26 Cdo 400/2000. V dalším rozhodnutí Nejvyššího soudu z roku 1999 sp. zn. 2 Cdon 1010/97 bylo judikováno mimo jiné i to, že existence kolaudačního souhlasu je předpokladem pro to, aby mohl být uvedený prostor považován za předmět občanskoprávních vztahů.

požadavky nesplňuje. Jestliže jsou byt a nebytové prostory pouhými předměty občanskoprávních vztahů, závislé na udělení kolaudačního souhlasu, nevztahuje se na ně v tomto smyslu žádná ochrana na ústavní úrovni.

Listina základních práv a svobod (dále Listina) v čl. 12 odst. 1 mluví o obydlí, a to tím způsobem, že: „*Obydlí je nedotknutelné. Není dovoleno do něj vstoupit bez souhlasu toho, kdo v něm bydlí.*“ Prolomení této ochrany je možné právě za účelem domovní prohlídky a to pouze s odůvodněným příkazem soudce v rámci trestního řízení, nebo v případech, kdy je to v demokratické společnosti nezbytné pro „*ochranu života nebo zdraví osob, pro ochranu práv a svobod druhých anebo pro odvrácení závažného ohrožení veřejné bezpečnosti a pořádku.*“³⁴ Z uvedeného je tedy zřejmé, že se ústavní úroveň ochrany vztahuje na bytové prostory, neboť je Listinou stanoven zákaz vstupu bez souhlasu toho, kdo v tomto bytovém prostoru bydlí a k bydlení jsou určeny právě byty. Názor autorky potvrzuje i Klíma, který k uvedenému uvádí mimo jiné, že „*z povahy věci plyne, že je to každý prostor, který jednotlivci slouží k bydlení a není proto veřejně přístupný...Může jít o dům, byt, přívěs sloužící k obývání, ale i stan, apod.*“³⁵ Celkově přistupuje Klíma k vymezení obydlí extenzívně, neboť pod tento pojem zařazuje garáže, kůlny, hotelové pokoje, a další.³⁶

Extenzívní pojetí zastává i Wagnerová, která čl. 12 Listiny vztahuje nejen na nemovité věci, ale i na věci movité s následujícím odůvodněním: „*Obecně lze konstatovat, že jde o prostorově chápanou životní sféru, kterou si jednotlivec opatřil a pokud ji zbavil obecné přístupnosti, přičemž není rozhodující, kde se nachází, či jak je vybavená, spadá pod obsah komentovaného práva...Nezáleží na tom, zda je prostor osobou užíván trvale nebo přechodně...Vlastnictví nemovitosti či věci nehraje roli, důležitá je oprávněnost užívání věci.*“³⁷

Autorka považuje za vhodné upozornit i na vymezení pojmu byt (případně nebytový prostor) v Mezinárodním paktu o občanských a politických právech (dále jen Pakt) a v Evropské úmluvě o ochraně základních práv a svobod (dále jen Úmluva). Pakt

³⁴ Čl. 12 odst. 3 Listiny základních práv a svobod.

³⁵ KLÍMA, Karel. *Komentář k Ústavě a Listině*. 2., rozš. vyd. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2009. s. 1058.

³⁶ KLÍMA, Karel. *Komentář k Ústavě a Listině*. 2., rozš. vyd. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2009. s. 1058.

³⁷ *Listina základních práv a svobod: komentář*. Praha: Wolters Kluwer Česká republika, 2012. Komentáře (Wolters Kluwer ČR). s. 332.

ve svém článku 17 stanovuje mimo jiné: „*Nikdo nesmí být vystaven svévolnému zasahování do soukromého života, do rodiny, domova...*“. Pakt tedy hovoří o pojmu domov, který lze na základě jazykového výkladu charakterizovat jako místo, kde daná osoba žije, tj. jako byt. Úmluva v článku 8 používá pojem obydlí, o jehož výkladu se autorka již zmiňovala v souvislosti s článkem 12 odst. 1 Listiny.

Pro účely trestního řízení dochází rovněž k rozlišování na byt a jiné prostory nesloužící k bydlení, pokud nejsou veřejnosti přístupné. Byt je zde ovšem vykládán velice extenzivně a Jelínek v této souvislosti zařazuje pod pojem byt i sklep, půdu, atp.³⁸

2.2. Právní úprava v trestním řádu

Po právním rozboru bytového i nebytového prostoru je možno přistoupit k právní úpravě domovních prohlídek a prohlídek jiných prostor, obsažené v TŘ. Oba tyto instituty lze označit jako zajišťovací, společně se vstupem do obydlí a osobní prohlídkou.³⁹ Právní úpravu obsahuje pátý oddíl TŘ, konkrétně § 82–85b. Nicméně právě do zajišťovacích institutů se promítá i jedna ze základních zásad trestního práva procesního – zásada přiměřenosti a zdrženlivosti.⁴⁰ Zásada přiměřenosti ukládá orgánům činným v trestním řízení povinnost, aby při zásahu do dotčených práv a svobod konaly tak, aby byl tento zásah co nejmenší.⁴¹ Tato základní zásada je posléze vyjádřena i v ustanovení § 52 TŘ, které „*představuje obecnou směrnici pro provádění úkonů trestního řízení.*“⁴²

Účel domovní prohlídky je v TŘ vyjádřen následovně: „*Domovní prohlídku lze vykonat, je-li důvodné podezření, že v bytě nebo jiné prostoře sloužící k bydlení nebo v prostorách k nim nenáležících (obydlí) je věc nebo osoba důležitější pro trestní řízení*“⁴³. Již z tohoto ustanovení plyne, že domovní prohlídka představuje přípustný a zákonem předvídaný zásah do osobní a domovní svobody, která patří k základním

³⁸ Širokému vymezení pojmu obydlí a byt se blíže věnuje kapitola, věnovaná rozboru derogačního nálezu Ústavního soudu ČR sp. zn. Pl. 3/09.

JELÍNEK, Jiří. *Trestní zákoník a trestní řád: s poznámkami a judikaturou: zákon o soudnictví ve věcech mládeže, zákon o trestní odpovědnosti právnických osob a řízení proti nim, advokátní tarif*. 5. vyd. podle stavu k 1. 11. 2014. Praha: Leges, 2014, s. 711.

³⁹ JELÍNEK, Jiří. *Trestní právo procesní*. 3. vyd. podle stavu k 1. 4. 2013 včetně změn vyplývajících ze zákona č. 45/2013 Sb. Praha: Leges, 2013, s. 359.

⁴⁰ § 2 odst. 4 TŘ.

⁴¹ Podrobněji: JELÍNEK, Jiří. *Trestní právo procesní*. 3. vyd. podle stavu k 1. 4. 2013 včetně změn vyplývajících ze zákona č. 45/2013 Sb. Praha: Leges, 2013, s. 155.

⁴² FENYK, Jaroslav, GRIVNA Tomáš a CÍSAŘOVÁ Dagmar. *Trestní právo procesní*. 6., aktualiz. vyd. Praha: Wolters Kluwer, 2015. ISBN 978-80-7478-750-8. s. 90.

⁴³ § 82 zák. č. 141/1961 Sb., TŘ.

lidským svobodám, zaručeným Listinou a tento přípustný zásah Listina v čl. 12 odst. 2 výslovně předvídá.

Pro konání domovní prohlídky a prohlídky jiných prostor je třeba splnit několik předpokladů. Autorka se opět z důvodu větší přehlednosti a systematiky přidrží rozdělení předpokladů na formální a materiální.

Formálními předpoklady, dle Storchova dělení, jsou **příkaz oprávněného orgánu a předchozí výslechy** dotčené osoby. Domovní prohlídku a prohlídku jiných prostor lze konat na základě **příkazu**, který je oprávněn vydat předseda senátu a v přípravném řízení na návrh státního zástupce soudce. Prohlídku poté vykoná pověřený policejní orgán. Platná právní úprava, na rozdíl od NŘST, neumožňuje provedení domovní prohlídky bez příkazu, a to ani v případě, že hrozí nebezpečí z prodlení. Nicméně pro tyto případy nabízí trestní řád alternativní možnosti, kterých lze užít do doby, než bude příkaz k prohlídce vydán,⁴⁴ Prohlídka jiných prostor a pozemků je možná i bez příkazu a to za předpokladu, že nelze příkazu předem dosáhnout a věc nesnese odkladu. Tento postup umožňuje § 83a odst. 2 TŘ, ovšem je zde povinnost opatřit si souhlas dodatečně. Policejní orgán může konat i na základě písemného prohlášení oprávněného uživatele jiných prostora pozemků.

Na příkaz k prohlídce jsou kladeny přísné požadavky, z nichž lze jmenovat povinnost doručení příkazu osobě, u které se má prohlídka konat, a odůvodnění. Požadavek odůvodnění příkazu k provedení prohlídky vyplývá především z čl. 12 odst. 2 Listiny, přičemž byl reflektován i v § 83 odst. 1 TŘ. Příkaz k domovní prohlídce musí být náležitě a dostatečně odůvodněný, neboť odůvodnění „*umožňuje nejen následnou kontrolu oprávněnosti takového zásahu, ale vede orgán, který prohlídku nařizuje, k tomu, aby pečlivě zvážil nejen potřebnost, ale i míru zásahu a bylo tak učiněno zádost požadavků subsidiarity a minimalizace jeho používání.*“⁴⁵ Z odůvodnění by mělo být zřejmé, který prostor má být podroben prohlídce (tento prostor pak musí být náležitě

⁴⁴ FENYK, Jaroslav, GRÍVNA Tomáš a CÍSAŘOVÁ Dagmar. *Trestní právo procesní*. 6., aktualiz. vyd. Praha: Wolters Kluwer, 2015. s. 313

⁴⁵ ŠAMAL, Pavel, MUSIL Jan, KUČHTA Josef, FRYŠTÁK Marek a KALVODOVÁ Věra. *Trestní právo procesní*. 4. vyd. Praha: C. H. Beck, 2013, s. 313.

identifikován, aby nemohlo dojít k jeho záměně), jaký je účel prohlídky, informace o povinnosti strpět prohlídku (spolu s informací o možnosti překonání odporu).⁴⁶

Proti příkazu k domovní prohlídce není možno podat stížnost, neboť se jedná o rozhodnutí svého druhu a nikoliv usnesení⁴⁷, opět je zde možno spatřit odlišnost od právní úpravy, obsažené v NRST, který umožňoval podání stížnosti radní komoře.

Jak bylo výše uvedeno, vedle odůvodněného příkazu je zde i další formální podmínka pro vykonání prohlídky, kterou je **předchozí výslech** osoby, u níž se má prohlídka konat. O provedeném výslechu musí být sepsán protokol. K prohlídce lze přistoupit pouze tehdy, jestliže se výslechem nepodaří odstranit důvod, vedoucí k tomuto úkonu, tudíž smyslem tohoto formálního požadavku je, jak konstatoval Ústavní soud⁴⁸, možné odvrácení legálního zásahu do zaručeného základního práva. Vzhledem k významu předchozí výslechu není možno jej nahradit jakýmkoliv jiným způsobem, ani žádnou neformální konverzací, vedenou mimo protokol⁴⁹. Od výslechu je však dle § 84 TR možno upustit, ovšem pouze v případech, kdy hrozí nebezpečí z prodlení a osobu nelze vyslechnout okamžitě.⁵⁰ Obě stanovené podmínky, tj. věc nesnese odkladu a nemožnost okamžitého výslechu, jsou podmínkami kumulativními. V této souvislosti Ústavní soud konstatoval následující: „*Zákonem stanovený znak, že věc nesnese odkladu a že výslech nelze provést okamžitě jako kumulativní podmínky stanoveného postupu, musí být podložen skutkovými okolnostmi, a nikoliv operativně-technickými úvahami orgánu veřejné moci, které se již svou povahou dotýkají hranic libovůle ve stanoveném postupu.*“⁵¹

Vedle vymezených formálních předpokladů musí být splněny i předpoklady materiální. Mezi materiální podmínky lze zařadit zmíněné důvodné podezření, uvedené v § 82 TR, že se v místě prohlídky nalézají **věc důležitá pro trestní řízení**⁵² a rovněž,

⁴⁶ ŠÁMAL, Pavel. *Trestní řád: komentář*. 7., dopl. a přeprac. vyd. Praha: C.H. Beck, 2013. Velké komentáře. s. 1122.

⁴⁷ § 119 odst. 1, odst. 2, § 141 TR.

⁴⁸ Nález ÚS ze dne 21. 1. 1999, sp. zn. III. ÚS 486/98.

⁴⁹ Nicméně Ústavní soud ve svém usnesení ze dne 19. 7. 2012, sp. zn. III. ÚS 2097/12, připustil, aby policejní orgán do protokolu pouze konstatoval, že bylo přistoupeno k výslechu podle § 84 TR a samotný obsah výslechu zachytil v úředním záznamu o podaném vysvětlení.

⁵⁰ Šámal v publikaci *Trestní právo procesní* jako příklad takového nebezpečí z prodlení uvádí podezření, že se v prostorách nachází například zbraně.

⁵¹ Například nález ÚS ze dne 22. 5. 1997, sp. zn. III. ÚS 287/96.

⁵² Za věc důležitou pro trestní řízení TR považuje zejména listinné důkazy, věcné důkazy a další věci, které jsou vyjmenovány v § 112 trestního řádu.

v zákoně výslovně nevyjádřené **zahájení trestního stíhání**. O podmínce zahájení trestního stíhání bylo krátce pojednáno již v souvislosti s historickými právními úpravami. Zatímco Storch přímo dovozuje nemožnost konat domovní prohlídku, pokud nebylo zahájeno trestní stíhání, platná právní úprava umožňuje prolomení tohoto požadavku. K vykonání prohlídky je tedy dle ustanovení § 158 odst. 3 písm. i) TŘ možno přistoupit i ve fázi prověřování, ovšem pouze za předpokladu, že se jedná o neodkladný a neopakovatelný úkon, tj. pouze tehdy, jestliže jsou splněny podmínky obsažené v ustanovení § 160 odst. 4 TŘ.

Samostatně je upravena domovní prohlídka a prohlídka jiných prostor advokátů, v případech kterých dochází nejen k zásahu do soukromí osoby, které se prohlídka týká, ale v podstatě všech osob, kterým kdy poskytoval dotyčný advokát právní pomoc a jehož listiny jsou u advokáta uloženy.⁵³

Od domovní prohlídky a prohlídky jiných prostor, kterým se věnuje tato práce, je třeba odlišit tzv. vstup do obydlí, jiných prostor a na pozemek⁵⁴. Jedná se o další přípustný zásah do ústavně zaručených základních práv, který předvídá čl. 12 odst. 3 Listiny. Institut vstupu do obydlí, jiných prostor a na pozemek připadá v úvahu v těch situacích, kdy není možno zajistit příkaz k provedení prohlídky, avšak existuje zde veřejný zájem, vyžadující, aby příslušný orgán do prostor či na pozemek vstoupil.⁵⁵ K vstupu do obydlí, jiných prostor a na pozemek není vyžadován žádný předchozí souhlas. Z tohoto důvodu zákon omezuje možnost provádění úkonů a zajišťování důkazů, a to tak, že v rámci vstupu do obydlí lze konat pouze úkony, jejichž provedení je nutné pro odvrácení hrozícího nebezpečí, nelze tedy například provést domovní prohlídku.⁵⁶

2.3. Nezákoné provedení domovní prohlídky

Na základě shora uvedené právní úpravy domovních prohlídek a prohlídek jiných prostor, jejichž účelem je nalezení věci významné pro trestní řízení, je třeba vyřešit navazující otázku – co s důkazy, zajištěnými během domovní prohlídky či prohlídky

⁵³ Autorka se této problematice podrobně věnuje v samostatné kapitole.

⁵⁴ § 83c zák. č. 141/1961 Sb., TŘ.

⁵⁵ Podrobněji: ŠÁMAL, Pavel. *Trestní řád: komentář*. 7., dopl. a přeprac. vyd. V Praze: C.H. Beck, 2013. Velké komentáře. ISBN 978-80-7400-465-0. s. 1138-1141.

⁵⁶ JELÍNEK, Jiří. *Trestní právo procesní*. 3. vyd. podle stavu k 1. 4. 2013 včetně změn vyplývajících ze zákona č. 45/2013 Sb. Praha: Leges, 2013, s. 360.

jiných prostor, která byla provedena v rozporu se zákonnými požadavky. V případě takto zajištěných důkazů je třeba brát ohled na ustanovení § 2 odst. 1 trestního řádu, který říká následující: „*Nikdo nemůže být stíhán jinak než ze zákonných důvodů a způsobem, který stanoví tento zákon*“. Toto ustanovení je třeba vykládat s právem na spravedlivý proces, zakotveným v Listině, Paktu, apod. Takto zajištěné důkazy jsou tedy nezákonné⁵⁷.

Repík rozpracoval hlediska pro posouzení zákonnosti důkazu následovně:

1. opatření důkazu z pramene, který stanoví, popřípadě připouští zákon;
2. opatření a provedení důkazu subjektem, který je k tomu oprávněn zákonem;
3. opatření a provedení důkazu v tom procesním stadiu, v němž je příslušný procesní subjekt podle zákona oprávněn opatřovat a provádět důkazy v procesním smyslu, tj. důkazy, které mohou být podkladem pro rozhodnutí v trestním stíhání;
4. opatřený a provedený důkaz se týká předmětu dokazování v daném procesu, tj. týká se skutku, o němž se vede řízení, popř. otázek, o nichž lze a je třeba podle zákona v souvislosti s tímto skutkem v řízení rozhodovat
5. opatření a provedení důkazu způsobem, který stanoví, popř. připouští zákon.

Podle Repíkova rozpracování posouzení nezákonnosti je tedy zřejmé, že důvodem nezákonnosti důkazu opatřeného prohlídkou v rozporu se zákonem je, že tento nebyl „*opatřen a proveden způsobem, který stanoví, příp. připouští zákon*“⁵⁸.

Neúčinnosti důkazů se v jednom ze svých článků věnoval i Šámal, který užívá dělení dle stupně nezákonnosti a rozlišuje neúčinnost důkazu **absolutní** a **relativní**, podle toho, zda je důsledkem vada odstranitelná či neodstranitelná.⁵⁹ V obou případech se musí jednat o vadu podstatnou. Zatímco v případě absolutní neúčinnosti není možné vadu dodatečně zhojit, v případě relativní účinnosti je možno například úkon opakovat. Pokud je postup dodatečně zhojen zákonným způsobem, zajištěné důkazy jsou účinné. Ačkoliv

⁵⁷ Neúčinnost či nezákonnosti důkazu nelze zaměňovat s neexistencí důkazu. V případě neúčinnosti důkazu nelze takový důkaz použít k důkazním účelům, neboť trpí závažnou procesní vadou, nicméně tento důkaz v objektivní realitě existuje. Podrobněji ŠÁMAL, Pavel, MUSIL Jan, KUČHTA Josef, FRYŠTÁK Marek a KALVODOVÁ Věra. *Trestní právo procesní*. 4. vyd. Praha: C. H. Beck, 2013, s. 369.

⁵⁸ REPÍK, Bohumil. Procesní důsledky porušení předpisů o dokazování v trestním řízení. *Bulletin advokacie, červen – září*. 1982, s. 125-126.

⁵⁹ ŠÁMAL, Pavel. Provádění dokazování v hlavním líčení a úprava absolutní a relativní neúčinnosti důkazů ve věcném záměru trestního řádu. *Trestněprávní revue*. 2008, s. 349-357.

zákon jako absolutně neúčinný důkaz výslovně zmiňuje pouze důkaz, získaný nezákonným donucením, případně hrozbou takového donucení, na základě výše uvedeného dělení lze nezákonnou prohlídku bezpochyby považovat za neodstranitelnou vadu. Tudíž důkazy takto zajištěné jsou absolutně neúčinné – za předpokladu, že nebudou zjištěny prostřednictvím opakovaného úkonu v souladu s procesními předpisy. Lze si však jen obtížně představit, že by se v případě prohlídky podařilo zajistit totožné důkazy, které by následně byly přípustné. K absolutní neúčinnosti důkazů, zajištěných na základě nepovolené prohlídky se ostatně přiklání i Šámal.⁶⁰

2.3.1. Důsledky absolutně neúčinných důkazů

Zajímavější a nepřiliš jednoznačnou otázkou je však přípustnost důkazů, zajištěných na základě absolutně neúčinných důkazů. Situaci je možno vysvětlit na následujícím příkladu:

U obviněného dojde k prohlídce motorového vozidla (tj. jiných prostor), kterého je uživatelem, na základě jeho ústního souhlasu a přítomnosti u prohlídky. Při prohlídce jsou nalezeny listinné důkazy, usvědčující obviněného ze spáchání trestného činu. V průběhu přípravného řízení dojde k napadení takto získaných důkazů, neboť z ustálené judikatury Ústavního soudu je patrné, že ústní souhlas ani přítomnost majitele nejsou v tomto případě dostačující⁶¹. V listinných důkazech byly obsaženy údaje všech poškozených.

Důkazy, zajištěné v uvedeném modelovém příkladu, budou tedy absolutně neúčinné. Ovšem listinné důkazy mohou bezpochyby obsahovat informace vedoucí k dalším důkazům, které mohou prokazovat spáchání trestného činu a vinu obviněného. Zde je tedy třeba řešit otázku, zda budou i takto získané důkazy rovněž neúčinné, nebo zda jimi bude soud vázán. Jak uvádí Šámal, dosavadní praxe se přiklání k druhé variantě, tj. že takto opatřené důkazy účinné jsou⁶².

Šámal však s touto variantou nesouhlasí, neboť by dle jeho názoru mohlo dojít k užívání nelegálních metod ze strany orgánů činných v trestním řízení. Ze stejných

⁶⁰ MUSIL, Jan, KRATOCHVÍL Vladimír a ŠÁMAL Pavel. *Kurs trestního práva: trestní právo procesní*. 3. přeprac. a dopl. vyd. Praha: C.H. Beck, 2007. s. 406-411.

⁶¹ Například usnesení NS ze dne 26. 02. 2014, sp. zn. 11 Tdo 161/2014.

⁶² Za zastávce tohoto názoru lze považovat například Antonína Růžka.

důvodů se pak s touto argumentací ztotožňuje i Musil.⁶³ Ačkoliv se autorka rovněž přiklání spíše k této variantě, nicméně považuje zdůvodnění Šámala, případně i Musila, za nedostatečné, neboť prakticky jediným argumentem je možné zneužívání pravomoci ze strany orgánů činných v trestním řízení, zejména pak policejních orgánů. Tyto obavy autorka chápe, považuje je do jisté míry za relevantní, nemohou však být jediným argumentem pro neúčinnost důkazu, neboť takové tvrzení vytváří dojem, že je v řadách příslušníků policie běžné porušování zákona a jeho obcházení. Pokud jsou autoři o tomto přesvědčeni, bylo by vhodné podpořit tvrzení odpovídajícími statistickými údaji.

Jednotliví policisté jsou při výkonu svěřených pravomocí v postavení úřední osoby⁶⁴, jako takoví by se v případě svévolného postupu dopustili, alespoň dle názoru autorky, trestného činu zneužití pravomoci úřední osoby dle ustanovení § 329 trestního zákoníku.⁶⁵ Podle dostupných statistických údajů⁶⁶ došlo v roce 2014 ke spáchání celkem 229 trestných činů podle § 329 trestního zákoníku. Z informací Generální inspekce bezpečnostních sborů, která vyšetřuje trestné činy příslušníků Policie České republiky⁶⁷ a Ministerstva vnitra ČR⁶⁸ je zřejmé, že pro trestný čin zneužití pravomoci úřední osoby bylo zahájeno trestní stíhání u celkem 21 příslušníků.⁶⁹ Aniž by chtěla autorka kriminalitu příslušníků jakkoliv bagatelizovat, i přesto, že ve statistikách není přesně zaznamenáno, kolik příslušníků se dopustilo uvedených trestných činů v souvislosti s obstaráváním důkazů, celková čísla vyvracejí argument o možnosti libovůle policejních orgánů. Z celkového množství všech spáchaných trestných činů a všech vedených trestních řízení na území České republiky tak bylo v předmětném roce stíháno 21 příslušníků pro uvedený trestný čin, z nichž jen část (pokud vůbec některý), byl stíhán v souvislosti se zajištěním

⁶³ MUSIL, Jan, KRATOCHVÍL Vladimír a ŠÁMAL Pavel. *Kurs trestního práva: trestní právo procesní*. 3. přeprac. a dopl. vyd. Praha: C.H. Beck, 2007. s. 412.

⁶⁴ § 127 odst. 1 písm. e) trestního zákoníku.

⁶⁵ Podle § 11 písm. a), písm. c) z. č. 273/2008 Sb., o Policii České republiky je policista povinen postupovat tak, aby žádné osobě v důsledku jeho postupu nevznikla bezdůvodná újma a tak, aby případný zásah do práv a svobod osob, vůči nimž směřuje úkon, nepřekročil míru nezbytnou k dosažení účelu sledovaného zákonem. V případě závažného porušení těchto ustanovení o přiměřenosti postupu se jedná o výkon pravomoci způsobem odporujícím právnímu předpisu ve smyslu § 329 odst. 1 písm. a) trestního zákoníku.

⁶⁶ MINISTERSTVO SPRÁVEDLNOSTI, *Statistická ročenka kriminality*, 2015.

⁶⁷ § 12 odst. 2 písm. b), § 161 odst. 3 TR.

⁶⁸ MINISTERSTVO VNITRA, *Zpráva o situaci v oblasti vnitřní bezpečnosti a veřejného pořádku na území ČR v roce 2014*.

⁶⁹ Pro trestný čin mučení a jiného nelidského a krutého zacházení podle § 149 trestního zákoníku bylo zahájeno trestní stíhání u celkem 9 příslušníků.

důkazů. Rovněž není známo, kolik ze stíhaných příslušníků bylo skutečně pravomocně odsouzeno.

Jak bylo naznačeno výše, autorka se spíše přiklání právě k variantě neúčinnosti zajištěných důkazů. Opačný postup, tj. účinnost těchto důkazů, dle názoru autorky, není jakkoliv logicky odůvodnitelný. Již ze shora uvedeného modelového případu je zřejmé, že nebýt nezákonně provedené prohlídky, nedošlo by k objevení listinných důkazů, a tím ani k zjištění totožnosti poškozených, jejichž svědectví může v konečném důsledku pachatele usvědčit. Nezákonně zajištěné důkazy jsou proto bezprostředně provázány s důkazy, které byly na jejich základě zajištěny, tudíž je třeba aplikovat stejný postup u obou těchto případů⁷⁰. Jako argument lze užít samotné definice absolutní neúčinnosti důkazu, kterou zastává nauka, a sice jak již bylo řečeno, že se jedná o důkaz, trpící podstatnou neodstranitelnou vadou, pro kterou nelze k důkazu přihlížet.⁷¹ K takto vymezené absolutní neúčinnosti se přihlíží z úřední povinnosti.

Autorka je toho názoru, že přihlížet k absolutní neúčinnosti je povinen nejen soud při hodnocení důkazů a rozhodování a vině obviněného, ale rovněž policejní orgán, při rozhodování o tom, zda jsou splněny podmínky pro zahájení trestního stíhání, tj. zda zjištěné skutečnosti nasvědčují tomu, že byl spáchán trestný čin, a že jej spáchala určitá osoba.⁷² K absolutní neúčinnosti musí přihlédnout i státní zástupce, který vykonává dle § 174 TŘ v přípravném řízení dozor nad zachováním zákonnosti. Jestliže státní zástupce zjistí, že k zajištěným důkazům nelze přihlédnout pro jejich absolutní neúčinnost, je oprávněn vrátit věc policejnímu orgánu k doplnění podle ustanovení § 174 odst. 2 písm. d) TŘ. Neúčinnost může rovněž zohlednit při podání obžaloby podle § 176 TŘ. Co vyplývá z uvedených ustanovení?

Autorka připomíná podstatu příkladu, uvedeného výše, kdy v rámci nezákonné prohlídky motorového vozidla byly zajištěny listiny s údaji poškozených, přičemž tyto listiny jsou důkazem absolutně neúčinným. V listinách jsou obsaženy údaje

⁷⁰ V zahraničních právních úpravách je k této problematice rozdílný přístup. Například v německém trestním právu bývá uplatňována tzv. teorie právního okruhu, v právním řádu USA se zase bývají využívány tzv. vylučovací normy a teorie plodů otráveného stromu (tato teorie se vztahuje zejm. na problematiku domovních prohlídek). Zahraničním právním úpravám je v této práci věnována samostatná kapitola.

⁷¹ JELÍNEK, Jiří. *Trestní právo procesní*. 3. aktualiz. a dopl. vyd. podle stavu k 1.4.2013 včetně změn vyplývajících ze zákona č. 45/2013 Sb. Praha: Leges, 2013. s. 381.

⁷² § 160 odst. 1 TŘ.

o poškozených, které je pak možno na základě těchto údajů identifikovat, vyslechnout apod. Při aplikaci výše uvedených ustanovení na modelovou situaci dochází autorka k následujícímu závěru:

Policejní orgán, státní zástupce, ani soud nemůže přihlížet jak k samotným listinným důkazům, tak ani k informacím v nich obsažených. Informace o všech poškozených jsou součástí nezákonně opatřeného důkazu, který byl zajištěn v rozporu s jednou ze základních zásad trestního procesu, vyjádřenou v ustanovení § 2 odst. 1 TŘ. Zjednodušeně lze tento názor tedy shrnout tak, jak již bylo konstatováno výše, že pokud zde pro účely trestního řízení určitý primární důkaz procesně neexistuje,⁷³ aby byla zachována zákonnost trestního řízení, nemůže procesně existovat ani důkaz sekundární, který je s primárním důkazem existenčně provázán. V modelovém případě tak nelze údaje o poškozených přímo použít jako důkaz a zahájit na základě těchto důkazů například výslechy všech poškozených.

Pochopitelně, že v praxi nelze po policistech požadovat, aby doslova zapomněli na to, co bylo obsahem listin. Dle názoru autorky je však třeba, aby byly uvedené důkazy zajištěny jinou formální a zákonnou cestou. Autorka si dokáže v návaznosti na modelovou situaci představit, že informace v listinách, které byly nezákonnou prohlídkou zajištěny, vytyčí policejnímu orgánu určitý směr a je poté na policejním orgánu případně na státním zástupci, aby zajistili dostatečné množství jiných důkazů, dostatečných pro zahájení trestního stíhání, podání obžaloby a odsouzení pachatele.

Autorka si je vědoma toho, že česká právní úprava trestního procesu odmítá převzít teorii plodů z otráveného stromu, což bylo konstatováno i Nejvyšším soudem,⁷⁴ nicméně autorka je toho názoru, že je třeba jistým způsobem přehodnotit zažitou doktrínu Repíka a Růžka, a to i pod tlakem mezinárodních závazků, které stále častěji volají po zákonnosti trestního řízení.⁷⁵

Další rovinou nastíněného problému je situace, kdy v důsledku nedodržení postupu, daného v trestním řádu, dojde k prohlášení důkazů za neúčinné, v důsledku

⁷³ Autorka užívá pojmu „procesní neexistence“ jako jiné vyjádření pro situace, kdy se k důkazu nepřihlíží. Tento pojem pak není možné zaměnit s již definovanou „neexistencí“ související s neexistencí důkazu v objektivní realitě.

⁷⁴ Rozhodnutí NS ze dne 22. 5. 2013, sp. zn. 6 Tdo 84/2013.

⁷⁵ Například Pakt v čl. 14 odst. 2 uvádí: „Každý, kdo je obviněn z trestného činu, považuje se za nevinného, dokud není zákonným postupem prokázána jeho vina.“

čehož bude pachatel zproštěn. Autorka považuje za vhodné, zabývat se v kontextu domovních prohlídek také otázkou toho, zda je žádoucí v každém případě automaticky dovozovat absolutní neúčinnost důkazů tak, jak to činí platná právní úprava. Při každém úkonu v rámci trestního řízení musí nezbytně dojít k zásahu do základních práv a svobod a je pouze otázkou, zda je nutné, aby sebemenší, byť jen formální, nedostatek byl důvodem například pro zproštění pachatele násilného zvláště závažného zločinu. V tomto případě by přicházela v úvahu aplikace testu proporcionality, který připouští i zahraniční judikatura⁷⁶. Dle míněny autorky se jako vhodný jeví německý model tzv. „teorie právního okruhu,“ v rámci kterého nebývá neúčinnost důkazů dovozována automaticky, nýbrž na základě toho, nakolik se zásad dotknul právního okruhu stěžovatele.

2.3.2. Absolutní neúčinnost důkazů v praxi

V návaznosti na rozebranou absolutní neúčinnost důkazů, zajištěných při nezákonně provedené prohlídce a nastíněného negativního postoje autorky k automatické absolutní neúčinnosti důkazů si autorka dovolí rozebrat i reálný případ, jenž byl původně i jedním z důvodů pro sepsání této práce. Případ⁷⁷, který se u Krajského soudu v Ostravě, pobočka Olomouc projednává již řadu let a stále nepadl pravomocný rozsudek, je v řadě věcí specifický. Účelem tohoto rozboru není, ani vzhledem k omezenému množství informací nemůže být, kritika postupu nalézacího soudu, nýbrž postupné vyvrácení argumentů, obsažených v písemných vyhotoveních zprošťujících rozsudků.

Oba obžalovaní, matka a syn, byli již dvakrát zproštěni obžaloby, která jim kladla za vinu zejména to, že obžalovaný v přesně nezjištěnou dobu od večerních hodin 7. 11. 2009 do večerních hodin dne 8. 11. 2009 v Přerově, vnikl do rodinného domu, napadl pomocí blíže nezjištěného nástroje otce obžalovaného a jeho manželku, a způsobil jim tak zranění, kterým na místě podlehli. Poté společně s obžalovanou těla naložili do osobního automobilu a odvezli neznámo kam. Následně částečně na místě činu uklidili krevní stopy, což se jim však v plném rozsahu nepodařilo.

Ve věci bylo provedeno rozsáhlé dokazování, byla vyslechnuta řada svědků, zpracovány znalecké posudky a mimo jiné i provedeny domovní prohlídky a prohlídky jiných prostor. Nezákonnost všech důkazů oba obžalovaní u všech hlavních líčení

⁷⁶ Například Německý Spolkový soudní dvůr StV 1999, Spolkový ústavní soud.

⁷⁷ Věc je vedena u Krajského soudu v Ostravě, pobočka Olomouc pod sp. Zn. 29T 1/2011.

opakovaně namítali, a právě v případě prohlídek nalézací soud řadě argumentů přisvědčil a následně je již dvakrát zprostil obžaloby.

Ve věci bylo postupně provedeno několik prohlídek:

1. domovní prohlídka u obou obžalovaných před zahájením trestního stíhání;
2. domovní prohlídka u obou obžalovaných v době, kdy již bylo trestní stíhání zahájeno;
3. prohlídka domu poškozeného (tj. domu, v němž měl být dle obžaloby spáchán trestný čin);
4. prohlídka osobního automobilu poškozeného (tj. automobilu, v němž měla být těla poškozených odvezena na neznámé místo).

Ad 1) Domovní prohlídka byla zahájena 9. 11. 2009 ve večerních hodinách. Trestní stíhání bylo zahájeno 10. 11. 2009. Z uvedeného je evidentní, jak správně konstatoval i nalézací soud, že byla učiněna ve fázi prověřování, tudíž bylo možno prohlídku provést jako neodkladný a neopakovatelný úkon. Nalézací soud přihlédl k platné judikatuře a konstatoval, že v příkazu k domovní prohlídce nebylo výslovně uvedeno, zda se jedná o úkon neodkladný či neopakovatelný a tato neodkladnost či neopakovatelnost nebyla seznatelná. Soud pak rovněž vyslovil, že „*nesporně bylo porušeno právo obžalovaných na spravedlivý proces zakotvené v článku 36 odst. 1 Listiny a právo na ochranu obydlí podle článku 12 odst. 1, 2 Listiny.*“

Ačkoliv autorka disponuje pouze oběma rozsudky a nikoliv celým spisovým materiálem, domnívá se, že na základě informací, obsažených v odůvodnění, není názor nalézacího soudu ve všech ohledech správný. Nalézací soud sice správně odkazuje na judikaturu, která se přiklání k vyjádření neodkladnosti či neopakovatelnosti. Judikatura ovšem striktně netrvá na požadavku, aby byly uvedené informace výslovně pouze v příkazu, nýbrž postačuje uvedení v protokolu o provedení domovní prohlídky⁷⁸. Informace o tom, zda tato skutečnost byla uvedena v protokolu o provedení prohlídky, v rozhodnutí nalézacího soudu absentuje. Pokud by tato informace v protokolu obsažena byla, pak se jeví názor nalézacího soudu jako nesprávný.

Nalézací soud rovněž v daném případě vyslovil porušení základních práv a svobod obžalovaných, aniž by přihlédl k rozhodnutí Ústavního soudu⁷⁹, v němž se Ústavní soud

⁷⁸ Rozhodnutí Velkého senátu NS ze dne 26. 6. 2013, sp. zn. 15 Tdo 510/2013

⁷⁹ Usnesení ÚS ze dne 26. 3. 2009, sp. zn. I. ÚS 3108/08.

vyjadřuje k provádění neodkladných a neopakovatelných úkonů v trestním řízení. Základem tohoto rozhodnutí je pak samotný smysl protokolu o provedení neodkladného či neopakovatelného úkonu. Ústavní soud v tomto rozhodnutí tedy konstatuje následující: „*Smyslem a účelem požadavku existence protokolu o provedení neodkladného či neopakovatelného úkonu je především vytvoření prostoru pro předestření věcných důvodů pro neodkladnost a neopakovatelnost úkonu v protokolu...Smyslem a účelem povinnosti vyložit věcné důvody pro neodkladnost a neopakovatelnost úkonu v protokolu je – vzhledem k charakteru neodkladných a neopakovatelných úkonů – zaručit transparentnost trestního řízení a jeho kontrolovatelnost tj. zajistit náležitou přezkoumatelnost úkonů ex post.*“

Z uvedeného pak Ústavní soud vyvozuje závěr, že pokud následně, tudíž při soudní kontrole, lze konstatovat, že byly splněny věcné podmínky pro to, aby určitý úkon bylo možno označit za neodkladný nebo neopakovatelný, pak absence takového zdůvodnění, ačkoliv je vadou, nedosahuje takové intenzity, která by měla být důvodem pro případné rušení návazných meritorních rozhodnutí. Ústavní soud takovou vadu považuje za vadu ryze formální, která nemá vliv na věcnou správnost provedení takového úkonu. Novější rozhodnutí Ústavního soudu pak k dané problematice rovněž konkretizuje, že musí především dojít k náležitému prokázání, že byla skutečně dána urgentní a jedinečná potřeba k provedení takového úkonu, a tato potřeba musí mít odraz v protokolu o provedení prohlídky.⁸⁰ Nálezací soud rovněž dostatečně nerefletoval judikaturu Nejvyššího soudu, který nedovozuje automaticky nezákonnost provedené prohlídky v důsledku formálních pochybení.⁸¹

Autorka tedy k prvnímu bodu uzavírá, že jestliže nálezací soud spatřuje nezákonnost pouze v absenci označení v příkazu, že se jedná o úkon neodkladný či neopakovatelný a v absenci vyložení rozhodujících okolností, aniž by zkoumal, zda byly věcně splněny podmínky pro konání neodkladného či neopakovatelného úkonu, nezbyvá autorce, než se s tímto názorem v kontextu shora uvedeného neztotožnit. Rovněž se autorka nemůže ztotožnit s konstatováním, že uvedeným postupem byla porušena základní lidská práva obžalovaných.

⁸⁰ Nález ÚS ze dne 15. 12. 2015, sp. zn. I. ÚS 2024/15.

⁸¹ Rozhodnutí Velkého senátu NS ze dne 26. 6. 2013, sp. zn. 15 Tdo 510/2013.

Ad 2) V případě druhé prohlídky je situace zcela odlišná. Prohlídka byla nařízena a provedena v době, kdy již bylo řádně zahájeno trestní stíhání proti oběma obviněným. Podle nalézacího soudu pak byly splněny materiální podmínky pro konání prohlídky, dále byl vydán příkaz k domovní prohlídce, avšak nebyl splněn druhý z formálních požadavků – předchozí výslechy obžalovaných. Neprovedení předchozího výslechu pak policejní orgán v protokolu o provedení prohlídky odůvodnil tím, že byli obvinění vzati do vazby a využili svého práva k věci odmítnout vypovídat. Na základě uvedeného nalézací soud opět zkonstatoval neúčinnost zajištěných důkazů, s odvoláním na blíže nespecifikovanou judikaturu Ústavního soudu.

V tomto bodě se lze k argumentaci nalézacího soudu částečně přiklonit v tom, že do jisté míry byla obviněným upřena možnost se k věci vyjádřit. Na druhou stranu je opět nutno zmínit výše uvedené – a to, že je možné, že bylo policejním orgánem pouze nedostatečně odůvodněno provedení prohlídky bez předchozího výslechu. V takovém případě upozorňuje autorka na rozhodnutí Nejvyššího soudu, v němž je konstatováno, že i nedostatečné odůvodnění a konkretizace důvodu, proč nebylo přistoupeno k předchozímu výslechu, nezakládá automaticky nezákonnost provedené domovní prohlídky.⁸² V tomtož rozhodnutí je dokonce výslovně připuštěno, aby proběhla domovní prohlídka bez výslechu obviněných i tehdy, pokud z hlediska kriminalistického a očekávanému výsledku je třeba postupovat neprodleně. K tomuto se nalézací soud ve svém rozhodnutí nevyjádřil.

K druhému bodu tedy autorka podotýká, že nelze bez dalšího přisvědčit argumentu nalézacího soudu, jestliže shledal pochybení v tom, že nebyl proveden předchozí výslechy obviněných osob, neboť není zřejmé, zda by předchozím výslechem nemohlo dojít ke zmaření účelu prohlídky. Nicméně lze přisvědčit názoru, že není možno ztotožnit postoj obviněných k celému trestnímu řízení, v rámci něhož využili svého práva nevypovídat, s předchozím výslechem před provedením prohlídky.

Ad 3) Oba obžalovaní v průběhu všech hlavních líčení vytrvale namítali neúčinnost i v případě prohlídky domu, v němž měli být oba poškození usmrceni. Svůj postoj odůvodnili tím, že byla prohlídka provedena v době, kdy nebylo rozhodnuto o povolení domovní prohlídky. Nalézací soud v daném případě shledal uvedené námítky nedůvodnými s tím, že je třeba rozlišit situaci, kdy dochází k provádění domovní

⁸² Rozhodnutí NS ze dne 29. 3. 2000, sp. zn. 5 Tz 32/2000.

prohlídky postupem podle § 83 TŘ a kdy dochází k ohledání místa činu. Uzavřel, že důkazy byly získány zákonným způsobem, neboť úkon nebyl prováděn proti vůli oprávněné osoby a zároveň vyslovil názor, že by byly získány zákonnou cestou i tehdy, pokud by některá z oprávněných osob projevila nesouhlas s postupem policejního orgánu.

S názorem nalézacího soudu se autorka ztotožňuje. V daném případě se bezpochyby jednalo o objasňování skutečností, důležitých pro trestní řízení, neboť se jedná o ohledání místa činu. Byly tak naplněny podmínky pro postup dle § 113 TŘ. Toto ustanovení nevyžaduje, aby s ohledáním jakýkoliv orgán vyslovil souhlas, vydal povolení, či příkaz. Zákon nepředepisuje ani podmínku účasti soudce či státního zástupce – lze však předpokládat, že se státní zástupce v tomto případě s ohledem na předmět trestního řízení účastnil v rámci realizace dozoru nad zákonností přípravného řízení dle § 174 odst. 1 TŘ. Rovněž je v dané situaci nerozhodné, v jaké fázi se nacházelo trestní řízení, neboť ohledání místa činu lze provést v každé fázi.⁸³

Ad 4) Obdobně jako v předchozím bodě proběhla prohlídka motorového vozidla poškozeného, tj. jiného prostoru. Nalézací soud opětovně odkázal na § 113 TŘ, v němž nejsou vymezeny žádné bližší podmínky pro postup orgánů činných v trestním řízení, které by byly postupem policejního orgánu v daném případě porušeny. V obou uvedených případech byl dodržen zákonem předvídaný postup, konkretizovaný sjednocujícím výkladovým stanoviskem Nejvyššího státního zástupce⁸⁴. Zajištěné důkazy jsou tak účinné a soud k nim v obou případech může přihlédnout.

Po postupném rozboru všech provedených prohlídek lze na výše uvedených závěrech demonstrovat hned několik institutů, problémů a ustanovení, které byly v předchozích kapitolách rozebrány v ryze teoretických rovinách. V případě prvních dvou prohlídek soud dle názoru autorky příliš ukvapeně vyslovil absolutní neúčinnost důkazu a porušení základních lidských práv, na druhou stranu se vůbec nevyjádřil k tomu, zda byly na základě těchto neúčinných důkazů zajištěny navazující důkazy, případně jakým způsobem se s těmito vypořádal.

Dále se soud nezabýval ani tím, zda u první prohlídky nebyl požadavek neodkladnosti či neopakovatelnosti naplněn věcně na základě zjištěného skutkového stavu. Rovněž se v kontextu zejména posledních dvou uvedených prohlídek nabízí

⁸³ ŠÁMAL, Pavel. *Trestní řád: komentář*. 7., dopl. a přeprac. vyd. V Praze: C.H. Beck, 2013. s. 1629.

⁸⁴ Stanovisko Nejvyššího státního zástupce ze dne 5. 6. 2008, č. 1/2008.

otázka, jaký je vlastně v průběhu trestního řízení rozdíl mezi ohledáním a domovní prohlídkou či prohlídkou jiných prostor, případně jaký je vztah mezi oběma instituty?

Při vymezení vztahu obou pojmů lze postupovat postupně dvěma základními metodami výkladu – konkrétně výkladem jazykovým a výkladem systematickým. Na základě jazykového výkladu lze při pohledu na ustanovení § 82 TR a § 113 TR dospět k tomu, že zatímco v případě prohlídek prostor je primárním účelem zajištění věcí (případně osob) důležitých pro trestní řízení, ohledání slouží k objasnění skutečností důležitých pro trestní řízení, o nichž si má orgán činný v trestním řízení učinit úsudek přímým pozorováním. Tudíž orgán má sám vyhodnotit a na základě zajištěných stop konstatovat pravděpodobný průběh skutkového děje, případně zjistit pachatele. Z hlediska výkladu systematického je možno dospět ke stejnému závěru, kdy prohlídku prostor zákonodárce zařadil mezi zajišťovací instituty. Jestliže tedy orgán činný v trestním řízení zná prostor, v němž byl spáchán trestný čin, měl by primárně přistoupit k postupu dle § 113 TR.

Konečně v souvislosti s rozebraným případem považuje autorka za vhodné připomenout, že předmětem tohoto trestního řízení je zvláště závažný zločin vraždy dle § 219 odst. 1, odst. 2 písm. a) z. č. 140/1961 Sb.⁸⁵. Vzhledem k závažnosti jednání a následku tak autorka závěrem této kapitoly nechává k zamyšlení otázku, zda by v podobných případech nebyla vhodnější zmíněná teorie právního okruhu, charakteristická pro německé trestní právo, případně prostá aplikace testu proporcionality.

3. Derogační nález Ústavního soudu

K domovním prohlídkám i prohlídkám jiných prostor se opakovaně vyjadřoval ústavní soud, který posuzoval zejména jejich konformitu s ochranou obydlí, tak, jak je zakotvena v čl. 12 odst. 1 Listiny základních práv a svobod, ale i v mezinárodních smlouvách, kterými je Česká republika vázána.⁸⁶

Zásadní průlom v judikatuře představuje nález Ústavního soudu ČR č. **219/2010 Sb.**, ze dne 8. 6. 2010, který se pokusil sjednotit dosavadní postoj Ústavního soudu. Tímto

⁸⁵ Uvedený skutek byl spáchán 7. 11. 2009 – 8. 11. 2009, tudíž za účinnosti trestního zákona č. 140/1961 Sb.

⁸⁶ Za zmínku stojí například již zmíněná Úmluva o ochraně lidských práv a základních svobod (čl. 8 odst. 1) a Mezinárodní pakt o občanských a politických právech (čl. 17).

nálezem došlo k derogaci ustanovení § 83a odst. 1 trestního řádu, konkrétně věty první a věty druhé, které opravňovaly k provedení prohlídky jiných prostor policejní orgán na základě souhlasu státního zástupce. V odůvodnění tohoto nálezu Ústavní soud poměrně rozsáhle odkazuje na judikaturu Evropského soudu pro lidská práva a ztotožňuje právo na ochranu obydlí v případě bytových prostor s prohlídkami prostor nesloužících k bydlení a pozemků. Ústavní soud tedy vykládá pojem obydlí extenzivně. Zajímavé je však odlišné stanovisko soudců Jana Musila a Michaely Židlické. Před rozebráním tohoto stanoviska je třeba představit základní problém, kterým je bezpochyby definice pojmu obydlí, tak, jak jej užívá Listina a zmíněné mezinárodní smlouvy (výkladu jednotlivých relevantních ustanovení Listiny a mezinárodních smluv se věnovala předchozí kapitola)⁸⁷. Pojem obydlí lze definovat jako prostor, který je určen k bydlení a zároveň prostory k němu náležející. Již při vymezení pojmu obydlí v Listině autorka upozorňovala na extenzivní pojetí Klímy a Wágnerové, kteří však vyžadovali, aby uvedený prostor nebyl veřejně přístupný, poskytoval jistou formu soukromí, apod.

Autorka tedy nechává jako otázku k zamyšlení, zda plošný extenzivní přístup k pojmu obydlí, tak jak jej vymezil Ústavní soud, nerozšiřuje původní zamýšlenou ochranu v Listině a nestaví se tedy do role „pozitivního“ zákonodárce tím, že nad rámec ustanovení v Listině přisuzuje tuto ochranu ve velkém rozsahu i prostorům nebytovým. V této souvislosti je třeba zmínit ještě jedno rozhodnutí Nejvyššího soudu ČR⁸⁸, které de facto vymezuje pojem obydlí prostřednictvím vymezení trestného činu porušování domovní svobody⁸⁹ a výslovně uvádí, že o tento trestný čin se nejedná v případě vniknutí do zahradních kůlen, rozestavěných, neuzamčených a nezajištěných objektů. Jestliže tedy trestní zákoník u trestného činu porušování domovní svobody užívá pojem obydlí, a Nejvyšší soud následně judikoval, v jakých případech se o obydlí nejedná, jeví se extenzivní výklad Ústavního soudu jako neopodstatněný.

Po vymezení pojmu obydlí je možné přistoupit k rozboru shora zmíněného odlišného stanoviska. Nelze přímo souhlasit s tím, že by veškeré argumenty, které jsou zde uvedeny, byly nedůvodné – v odůvodnění odlišného stanoviska je možno spatřovat dva základní problémy. První otázkou je, zda je nutno poskytovat stejnou míru ochrany

⁸⁷ Avšak Listina ani Úmluva pojem obydlí nikterak nedefinují.

⁸⁸ Rozhodnutí NS ČR Tzv 29/87, publikováno ve Sbírce rozhodnutí a stanovisek pod Rt 36/1988.

⁸⁹ § 178 zák. č. 40/2009 Sb., trestní zákoník.

i jiným prostorám a pozemkům. Argumentem je **intenzita zásahu do základních práv a svobod**. Dle autorky této práce není možno souhlasit s tvrzením Musila a Židlické, že není srovnatelná intenzita zásahu v případě domovních prohlídek a případě jiných prostor. Na podporu tohoto argumentu lze uvést vybraná tvrzení Evropského soudu pro lidská práva (dále „ESLP“), týkající se například pojmu soukromí – soukromým životem nelze nazývat sféru lidského působení pouze ve vztahu k obydlí, neboť i v profesním životě je možno stále více navazovat a rozvíjet soukromé vztahy s vnějším světem.⁹⁰

Toto tvrzení nabývá na významu zejména v případě prohlídky advokátních kanceláří, kterým se věnuje i jedna z následujících kapitol této práce. V nesouhlasném stanovisku jeho autoři částečně připouští, že nelze ostře stanovit hranice mezi tím, co je soukromým životem, hodným ochrany, a co ochraně soukromí nepodléhá. Autorka má tedy za to, že stejně tak lze připustit, že je vhodnější poskytnout i jiným prostorám vyšší míru ochrany, neboť je možné, že se i v těchto prostorách mohou nacházet osoby, či věci, jejichž prohlídka může znamenat zásah do soukromí. Argument, že se jedná o rozdílnou intenzitu zásahu do základních práv a svobod tedy z hlediska ustálené judikatury ESLP nemůže obstát a Ústavní soud na tato rozhodnutí zcela správně odkazuje.

Druhou rovinou problému je, zda výše uvedenou míru ochrany není schopen zabezpečit **státní zástupce** a zda je nutné vyžadovat svolení nezávislého a nestranného soudce. V tomto případě lze s odlišným stanoviskem v plném rozsahu souhlasit. Postavení státního zástupce upravuje čl. 80 Ústavy a vymezuje jej v odst. 1 a zároveň dává prostor pro úpravu podrobností zákonem. Zákon o státním zastupitelství v § 2 upravuje činnost státního zastupitelství následovně:

„(1) Státní zastupitelství je při výkonu své působnosti povinno využívat prostředky, které mu poskytuje zákon.

(2) Státní zastupitelství při výkonu své působnosti dbá, aby každý jeho postup byl v souladu se zákonem, rychlý, odborný a účinný; svoji působnost vykonává nestranně, respektuje a chrání přitom lidskou důstojnost, rovnost všech před zákonem a dbá na ochranu základních lidských práv a svobod.“⁹¹

⁹⁰ ESLP se takto vyjádřil v judikátu Niemietz vs. Německo (application no. 13710/88) v souvislosti s prohlídkou advokátní kanceláře (podrobněji rozebráno v kapitole, věnující se zahraniční právní úpravě).

⁹¹ Zák. č. 283/1993 Sb., o státním zastupitelství.

Z ustanovení zákona je tedy zřejmé, že státní zástupce je při výkonu svých pravomocí omezen ústavními předpisy a zákonem. Může tedy v souladu s Ústavou činit pouze to, co mu zákon vysloveně dovoluje. Státní zástupce má brát rovněž ohled na ochranu základních lidských práv a svobod. Již z těchto ustanovení plyne, že případné zneužití příkazů k prohlídkám jiných prostor, by bylo zcela v rozporu s dikcí zákona. Ostatně respektování Ústavy, zákona a mezinárodních smluv slibuje státní zástupce i ve slibu, který skládá ihned po svém jmenování.⁹² V souvislosti s problematikou nezávislosti státního zástupce nelze nezmínit postoj Žďárského, se kterým autorka souhlasí, a sice že *„státní zástupce má zákonnou povinnost svou činnost vykonávat v souladu se zákonem, a užívat k tomu jen zákonných prostředků. Nelze na tomto místě opomenout ustanovení § 180 odst. 2 TR, jehož dikce státnímu zástupci ukládá, nikoliv ovšem nově, aby při podání a zastupování obžaloby respektoval jak již zmíněnou podmínku zákonnosti, tak se současně řídil svým vnitřním přesvědčením založeným na uvážení všech okolností případu.“*⁹³

Dokonce Ústavní soud sám v jednom ze svých nálezu vysloveně uvádí: *„Postavení státního zastupitelství jako žalobce, jemuž přísluší dbát zájmů státu, však nikterak neznamena, že by ve svém postupu, zejména tam, kde je mu zákonem svěřena dozorní činnost nad zákonností přípravného řízení nebo pravomoc rozhodnout o podané stížnosti, bylo státní zastupitelství oprávněno k libovůli, jíž se zpravidla rozumí svévole v rozhodování či v provedeném postupu, tedy k rozhodování bez bližších kritérií či alespoň zásad odvozených jím z právní normy.“*⁹⁴ Ústavní soud následně připouští, že nestrannost zde není stejná jako v případě soudu, nicméně to nelze chápat a contrario tak, že by zde nebyla vůbec.

Autorka si uvědomuje, že se jedná o odlišné věci, nicméně i z tohoto nálezu lze vyvodit obecný princip, který se vztahuje na postavení státního zástupce obecně a lze tedy říci, že si Ústavní soud v jednotlivých nálezech odporuje. Ačkoliv oba nálezy dělí několik let, postavení státního zástupce zůstalo takřka beze změny. Nestrannost a nezávislost státního zástupce je tedy v kontextu shora uvedeného poněkud odlišná, než nestrannost a nezávislost soudu, nicméně autorka zásadně rozporuje

⁹² § 18 odst. 3 z. č. 283/1993 Sb., o státním zastupitelství.

⁹³ ŽĎÁRSKÝ, Zbyněk. *Závislý a nestranný státní zástupce?* Právní praxe. 1994. s. 204

⁹⁴ Srov. Nález ÚS ČR ze dne 3. 7. 2003, sp. zn. III. ÚS 511/02.

tvrzení, že postavení státního zástupce je závislé a z toho důvodu není státní zástupce schopen zajistit dostatečnou záruku zákonnosti při rozhodování o prohlídce jiných prostor. Autorka si tak na základě shora uvedeného dovoluje rozporovat i názor Wágnerové, která ve vztahu k souhlasu s provedením prohlídky říká: „*Takový souhlas soudu představuje preventivní kontrolu skrze nezávislou a neutrální instanci, kterou není a nemůže být státní zástupce, jenž je stranou trestního řízení.*“⁹⁵ Zejména argument vztahující se k postavení státního zástupce jako strany trestního řízení považuje autorka za zkratkovitý a poněkud nepřesný. Státní zástupce je sice stranou trestního řízení, avšak podle ustanovení § 12 odst. 6 TR je státní zástupce stranou až v řízení před soudem. Naopak v přípravném řízení, kdy dochází k zajišťování důkazů, tudíž i k provádění prohlídek, vykonává státní zástupce dozor nad zákonností, což bylo již několikrát zmíněno. Autorka se tedy domnívá, že pokud by byl akceptován argument, že je státní zástupce v postavení osoby závislé, jenž má zájem na výsledku trestního řízení, bylo by vyloučeno, aby v této pozici vykonával dozorové pravomoci v jakékoliv fázi trestního řízení.

K podpoře svých argumentů si autorka dovoluje využít rozhodnutí ESLP, které může někomu na první pohled připadat jako nesouvisející, a přesto se určitým způsobem dotýká uvedené problematiky. Jedná se o rozsudek ve věci Delta pekárny vs. Česká republika⁹⁶, jehož předmětem byla stížnost společnosti Delta pekárny na porušení čl. 8 Úmluvy týkající se místního šetření (tzv. dawnraids), provedeného Úřadem pro ochranu hospodářské soutěže (dále „ÚHOS“) v roce 2003 v sídle společnosti. Účelem provádění místních šetření je zajištění důkazů významných pro prokázání porušení pravidel hospodářské soutěže. K provedení tohoto šetření jsou podle zákona o ochraně hospodářské soutěže oprávněni zaměstnanci ÚOHS, kteří jednají na základě písemného pověření vystaveného předsedou úřadu.⁹⁷ Předseda, který stojí v čele ÚOHS, je jmenován a odvoláván prezidentem republiky a jeho funkční období je omezeno na 6 let.⁹⁸ Dle autorky se tedy jedná spíše o funkci, která je do jisté míry závislá na složení vlády a je zde tak významná závislost na moci výkonné. V rámci místního šetření disponují

⁹⁵ *Listina základních práv a svobod: komentář*. Praha: Wolters Kluwer Česká republika, 2012. str. 333.

⁹⁶ Rozhodnutí ESLP, Delta Pekárny vs. Česká republika ze dne 2. 10. 2014, application no. 97/11.

⁹⁷ § 21f zák. č. 143/2001 Sb., o ochraně hospodářské soutěže.

⁹⁸ § 1 odst. 3, odst. 5 z. č. 273/1996 Sb., o působnosti Úřadu pro ochranu hospodářské soutěže.

pověření zaměstnanci rozsáhlými pravomocemi, mimo jiné jsou oprávněni nahlížet do obchodních záznamů společnosti, z nichž si mohou pořizovat kopie.⁹⁹

ESLP se tedy zabýval otázkou, zda lze tak výrazný zásah do práv a svobod provést pouze na základě pověření předsedou ÚHOS a došel k závěru, že není možné automaticky takovéto oprávnění soutěžního úřadu považovat za porušení Úmluvy. Zároveň však dodává, že v těchto případech, kdy k provedení šetření není třeba předchozího soudního povolení, pokud je zajištěna možnost následné soudní kontroly. Jaký obecný závěr lze tedy z uvedeného vyvodit?

Trestní řízení, jehož výsledkem mohou být tresty odnětí svobody a další závažné újmy, pochopitelně musí být regulován daleko přísněji a citlivěji než soutěžně-právní vztahy. Nicméně z uvedeného rozsudku je možno vyvodit obecný princip, jehož podstatou je zajištěný soudní přezkum.

Také toto rozhodnutí pouze podporuje výše uvedené argumenty autorky, že by k zajištění dostatečné ochrany v případě prohlídek jiných prostor postačoval odůvodněný příkaz státního zástupce, neboť zde existuje dostatečná možnost kontroly ex post. Případnou nezákonnost provedené prohlídky má možnost posoudit soud v dalších fázích trestního řízení a zjištěné závěry hodnotit ve smyslu účinnosti zajištěných důkazů, nezákonnost může namítat i obžalovaný v rámci své obhajoby. Následně, dojde-li soud na základě zjištěných skutečností k závěru, že nebyly splněny podmínky pro konání prohlídky jiných prostor, k zajištěným důkazům, jako k absolutně neúčinným nepřihlédne.

Přes veškeré uvedené protiargumenty a stanoviska přistoupil Ústavní soud k derogaci ustanovení § 83a, jenž vyústila v přijetí novely trestního řádu¹⁰⁰, jejíž důvodová zpráva z velké části odkazuje na argumentaci Ústavního soudu a reaguje na tento nálezný sjednocením režimu nařízení domovní prohlídky podle § 83 trestního řádu s nařízením prohlídky jiných prostor a pozemků. Vzhledem k odlišnostem mezi oběma prohlídkami přistoupil zákonodárce k možnosti udělení souhlasu uživatele jiného prostoru nebo pozemku. Z další judikatury poté Ústavní soud konkretizuje tuto možnost

⁹⁹ § 21f odst. 2 písm. c), d) zák. 143/2001 Sb., o ochraně hospodářské soutěže.

¹⁰⁰ Zák. č. 459/2011 Sb., změna zákona o trestním řízení soudním (trestní řád) a některých dalších zákonů.

a doplňuje ji podmínkou, že souhlas musí být udělen písemně. Zároveň je velký důraz kladen na „skutečného uživatele“, z judikatury lze tedy dovodit, že nestačí souhlas majitele objektu, ani jeho přítomnost.¹⁰¹ Na tento požadavek navazuje i pravidlo pro doručování příkazu – příkaz k prohlídce není doručován vlastníku, nýbrž skutečnému uživateli. V případech, kdy je skutečných uživatelů více, postačí doručení příkazu kterémukoliv z nich.

V souvislosti s derogací se Ústavní soud poněkud nešťastně vypořádal s tím, jak nahlížet na důkazy, zajištěné na základě derogovaného ustanovení, tj. s důkazy, zajištěnými při prohlídkách jiných prostor před vydáním shora zmíněného nálezu. V jednom ze svých nálezu¹⁰² Ústavní soud zrušil rozhodnutí mj. Krajského soudu v Plzni a v právní větě uvedl následující: *„Pokud byla orgány činnými v trestním řízení nařízena a následně provedena prohlídka předmětných jiných prostor a pozemků ve vlastnictví stěžovatelky za podmínek vymezených ustanovením § 83a odst. 1 tr. řádu, které bylo jako protiústavní zčásti derogováno nálezem Ústavního soudu, došlo tímto k porušení základních práv stěžovatelky garantovaných čl. 12 odst. 1 Listiny, čl. 8 odst. 1 Úmluvy a čl. 17 MPOPP...“*

Obdobně se vyjádřil i ve svém nálezu ze dne 2. 9. 2010¹⁰³, v jehož právní větě připustil užití pravé retroaktivity, neboť v tomto případě nenabourává právní jistotu. Toto retroaktivní působení nálezu Ústavního soudu bylo vyvráceno přijatým stanoviskem, publikovaným ve sbírce pod č. 426/2010 Sb., které výslovně uvádí, že derogační nález vyvolává účinky ex nunc, tj. teprve od okamžiku jeho zveřejnění ve sbírce zákonů. Zajímavá jsou především odlišná stanoviska soudců Balíka, Nykodýma, Wagnerové, která z různých důvodů s vydaným stanoviskem nesouhlasí. Především Nykodým upozorňuje na výrazné omezení pravomoci Ústavního soudu a odvolává se na princip subsidiarity ústavní stížnosti, jejíž podstatou je zkoumání ústavnosti pravomocných rozhodnutí. Zároveň poukazuje na to, že teprve v rámci projednávání těchto stížností je prováděna kontrola ústavnosti užitých předpisů. Autorka se nesnaží toto tvrzení nikterak zpochybnit, ale přesto si dovolí se zbylou částí odlišného stanoviska nesouhlasit.

¹⁰¹ Srov. Usnesení NS ze dne 26. 02. 2014, sp. zn. 11 Tdo 161/2014.

¹⁰² Usnesení ÚS ze dne 26. 2. 2009, sp. zn. II. ÚS 1414/07.

¹⁰³ Nález ÚS ze dne 2. 9. 2010, sp. zn. II. ÚS 860/10.

Umožnění pravé retroaktivity by nabořovalo princip právní jistoty nejen ve vztahu k potenciálním stěžovatelům, ale i k orgánům činným v trestním řízení.

Toto tvrzení lze opřít o čl. 2 odst. 3 Ústavy, který říká: „*Státní moc slouží všem občanům a lze ji uplatňovat jen v případech, v mezích a způsoby, které stanoví zákon.*“ Ústavní soud měl mnoho příležitostí prohlásit ustanovení § 83a za neústavní a zrušit jej, avšak učinil tak až shora uvedeným derogačním nálezem. Nelze proto chtít po orgánech činných v trestním řízení, aby vykonávaly prohlídku v souladu s ustanovením, které v daném předpisu v okamžiku provádění prohlídky nebylo. Jestliže tedy byl vyhlášen derogační nález, je v zájmu zachování právní jistoty a předvídatelnosti práva, vhodné, aby vyvolával účinky *ex nunc*, neboť teprve od tohoto okamžiku může skutečně ovlivňovat činnost orgánů činných v trestním řízení.

4. Vybrané zahraniční právní úpravy

Argumentace Ústavního soudu nemůže zcela dobře obstát ani ve srovnání s právní úpravou a judikaturou vybraných evropských zemí, které jsou, stejně jako Česká republika, vázány již zmíněným Paktem i Úmluvou¹⁰⁴. Při analýze právních úprav vybraných zemí se autorka omezuje pouze na základní instituty prohlídek v trestním řízení v příslušných právních řádech, jako jsou formální a materiální požadavky¹⁰⁵, či nejvýznamnější judikatura.

4.1. Slovensko

Než bude přistoupeno ke konkrétnímu rozboru příslušných ustanovení trestního řádu, je třeba se nejprve zaměřit na ústavněprávní aspekt této problematiky. Stejně tak jako v případě České republiky, je i na Slovensku zaručeno právo na soukromí a nedotknutelnost soukromí a rodinného života na ústavní úrovni – konkrétně zákonem č. 460/1992 Sb., ústava Slovenskej republiky. Článek 17 v prvním odstavci uvádí: „*Nedotknutelnost osoby a jejího soukromí je zaručena. Omezena může být jen v případech ustanovených zákonem.*“ Toto ustanovení následně doplňuje článek 19 odst. 2, který dodává: „*Každý má právo na ochranu před neoprávněným zasahováním*

¹⁰⁴ Slovensko ratifikovalo Pakt jako ČSFR v roce 1975, a Úmluvu jako Československo v roce 1992. Německo ratifikovalo Úmluvu v roce 1953 a Pakt v roce 1973. Polsko ratifikovalo Pakt v roce 1977 a Úmluvu v roce 1993.

¹⁰⁵ Autorka v tomto případě navazuje na podrobně rozebrané Storchovo dělení v první kapitole.

do soukromého a rodinného života.“ V trestném poriadku (dále jen TP) je ochrana základních práv provedena § 2 odst. 2 takto: „*Do základních práv a svobod osob v případech dovolených zákonem možno zasahovat jen v míře nevyhnutelné pro dosažení účelu trestního řízení,...*“ Toto ustanovení vyjadřuje zásadu přiměřenosti, která je charakteristická i pro českou právní úpravu.

Právní úpravu domovních prohlídek a prohlídek nebytových prostor obsahuje TP v § 99–106. Zásah do soukromí je v případě trestního řízení povolen, jestliže se v bytě či nebytovém prostoru nachází, nebo může nacházet, věc důležitá pro trestní řízení.¹⁰⁶ Ve vztahu k formálním předpokladům na provedení prohlídky jde Slovenský TP stejnou cestou, jakou šla česká právní úprava před derogací ustanovení § 83a odst. 1 shora zmíněným nálezem Ústavního soudu¹⁰⁷. Prohlídku lze konat pouze na základě písemného a náležitě odůvodněného příkazu. Příkaz k domovní prohlídce je oprávněn vydat, stejně jako v případě českého TR předseda senátu, nebo soudce v přípravném řízení.¹⁰⁸ Bez příkazu je možno vykonat prohlídku pouze nesnese-li věc odkladu.

Zásadní rozdíl oproti české právní úpravě je však v odlišném výkladu pojmu obydlí. Zatímco Ústavní soud České republiky vyložil tento pojem poněkud extenzivně, Slovenský ústavní soud se drží restriktivního pojetí pojmu obydlí, pod který subsumuje pouze prostory určené k bydlení a prostory k nim náležející, Čentěš pojem obydlí doplňuje ještě o prostory sloužící k rekreaci¹⁰⁹. Příkladem obydlí tak může být vedle bytu i bytové náhrady, internáty, podnájmy, chaty, apod. Naproti tomu za obydlí ve světle slovenské právní úpravy nelze považovat přístřešky, či rozestavěné budovy.¹¹⁰

Následně vychází z tohoto výkladu právní úprava prohlídek nebytových prostor, za které jsou považovány „*místnosti nebo soubory místností, které jsou podle rozhodnutí stavebního úřadu určeny na jiné účely než k bydlení, nebo byty, u kterých byl udělen*

¹⁰⁶ § 99 odst. 1 zák. č. 305/2001 Z. z. trestný poriadok.

K pojmu *věc důležitá pro trestní řízení* podrobněji: ČENTĚŠ, Jozef. *Trestné právo procesné: všeobecná a osobitná část*. 2. vyd. Šamorín: Heuréka, 2012, s. 390.

¹⁰⁷ Nález Pl. ÚS 3/09 ze dne 8. 6. 2010, publikován ve Sbírce nálezů ÚS pod č. 219/2010 Sb.

¹⁰⁸ § 100 odst. 1 zák. č. 301/2005 Z. z., trestný poriadok.

¹⁰⁹ ČENTĚŠ, Jozef. *Trestné právo procesné: všeobecná a osobitná část*. 2. vyd. Šamorín: Heuréka, 2012, s. 268.

¹¹⁰ ČENTĚŠ, Jozef. *Trestný poriadok: veľký komentár*. Bratislava: Eurokódex, 2014, s. 279.

*souhlas k jejich užívání jako nebytové prostory.*¹¹¹ V případě nebytových prostor zřejmě nedochází k natolik zásadnímu zásahu do soukromí, neboť není třeba souhlas soudce. Ustanovení § 101 odst. 1 věta první¹¹² opravňuje k vydání příkazu k prohlídce nebytových prostor a pozemků prokurátora, resp. státního zástupce, nebo policejní orgán. Slovenský Ústavní soud se problémem prohlídek nebytových prostor a pozemků zabýval v rozhodnutí **III. ÚS 172/2010**¹¹³, ve kterém sice konstatoval, že prohlídka těchto prostor může způsobit zásah do garantovaných práv a že je třeba, aby se tento požadavek projevil i v přípravném řízení, nicméně na rozdíl od Ústavního soudu ČR neřeší tuto situaci derogací příslušného ustanovení, ale požadavkem dostatečného odůvodnění příkazu k provedení prohlídky a stanovením povinnosti prokurátorů, resp. státních zástupců, případně policejních orgánů poskytnout dostatečné záruky zákonnosti a legálnosti při nařízení a realizaci prohlídek nebytových prostor a pozemků.

Druhým, avšak neméně podstatným, formálním požadavkem, který je společný pro bytové i nebytové prostory, je předchozí výzva, upravená v § 104 TP. Účelem tohoto požadavku je dle Čentéše kromě zabezpečení přiměřenosti úkonů ze strany orgánů činných v trestním řízení rovněž zjištění, zda vůbec předmětná věc nebyla zničena, apod.¹¹⁴ Při splnění materiálních i formálních předpokladů vykoná prohlídku orgán, který ji nařídil, přičemž tento orgán je oprávněn provedením pověřit policejní orgán.¹¹⁵

V případě prohlídky prostor bez příslušného příkazu nelze k důkazům takto zajištěným přihlídnout pro rozpor s ustanovením § 119 odst. 2 Trestného poriadku. Ve světle dělení na důkazy absolutně a relativně nečinné, jak bylo rozebráno v samostatné kapitole, se jedná o absolutně neúčinný důkaz, neboť prohlídka prostor je neopakovatelný úkon.¹¹⁶

Judikatura jako důsledek připouští navíc možnost poškozené osoby požadovat, aby soud v odůvodnění rozhodnutí vyslovil, že při nařízení nebo realizaci domovní

¹¹¹ ČENTÉŠ, Jozef. *Trestné právo procesné: všeobecná a osobitná časť*. 2. vyd. Šamorín: Heuréka, 2012, s. 270.

¹¹² zák. č. 301/2005 Z.z., trestný poriadok.

¹¹³ Rozhodnutí ÚS ze dne 7. 12. 2010, sp. zn. III. ÚS 172/2010.

¹¹⁴ ČENTÉŠ, Jozef. *Trestný poriadok: veľký komentár*. Bratislava: Eurokódex, 2014, s. 285.

¹¹⁵ Blíže: IVOR, Jaroslav. *Trestné právo procesné*. 1. vyd. Bratislava: Iura Edition, 2006, s. 366-368. Učebnice (Iura Edition).

¹¹⁶ Absolutní neúčinnost v případě nezákonně provedené prohlídky nebytových prostor byla explicitně vyslovena rozsudkem Vyššího vojenského soudu v Trenčíně, sp. zn. 5 To 7/2007.

prohlídky došlo k porušení základních práv a svobod, a přiznává poškozenému možnost podání trestního oznámení, příp. žaloby o ochranu osobnosti.¹¹⁷

4.2. Německo

Stejně jako v případě Česka a Slovenska je třeba i na německou právní úpravu nahlížet v kontextu úpravy na ústavněprávní úrovni. Německý Základní zákon v čl. 2 odst. 2 zakotvuje právo na osobní svobodu, a zároveň možnost omezení základních práv pouze na základě zákona. Z pohledu domovních prohlídek a prohlídek jiných prostor je však významný rovněž čl. 13, který zaručuje nedotknutelnost obydlí a v odst. 2 stanovuje, že „*k prohlídce je oprávněn pouze soudce, a v případě nebezpečí z prodlení další orgány stanovené v zákoně...*“¹¹⁸ V StPO na ústavněprávní úpravu navazují základní zásady trestního procesu, mimo jiné i zásada přiměřenosti, která ukládá povinnost orgánům činným v trestním řízení konat tak, aby byl zásah do základních práv a svobod s ohledem na závažnost trestného činu přiměřený.¹¹⁹

Úpravu domovních prohlídek a prohlídek jiných prostor a pozemků obsahuje německý Strafprozessordnung (dále jen StPO) v § 102 až § 110. Do německé právní úpravy se promítlo zejména rozhodnutí ESLP v případě Niemitz vs. Německo¹²⁰, ve kterém se soud zabýval prohlídkou advokátní kanceláře a také pokusem o vymezení pojmu obydlí. ESLP konstatoval, že pojem obydlí je třeba chápat širěji a je nutno pod něj subsumovat i například kancelářské či obchodní prostory. Argumentaci tohoto rozhodnutí poté převzal i český Ústavní soud (viz výše).

StPO vymezuje účel domovních prohlídek obdobně jako platná česká právní úprava – prohlídku je možno provést u pachatelů, účastníků či podezřelých, jestliže existuje předpoklad, že by se prohlídkou podařilo zajistit důkazní materiál, tj. věci důležité pro trestní řízení.¹²¹ StPO nabízí v § 103 vyšší míru ochrany třetím osobám, neboť u těchto lze konat prohlídku pouze v případě existence skutečností, které určují, že

¹¹⁷ Například rozhodnutí ÚS ze dne 29. 3. 2006, sp. zn. III. ÚS 97/2006, a ze dne 13. 4. 2005 sp. zn. III. ÚS 110/2005.

¹¹⁸ Čl. 13 odst. 2 Základního zákona Spolkové republiky Německo (Grundgesetz).

¹¹⁹ Podrobněji: PFEIFFER, Gerd. *Karlsruher Kommentar zur Strafprozessordnung und zum Gerichtsverfassungsgesetz: mit Einführungsgesetz*. 5., neu bearbeitete Aufl. München: Beck, 2003, 30–31 p.

¹²⁰ Rozhodnutí ESLP ze dne 16. 12. 1992, Application no. 13710/88.

¹²¹ § 102 StPO.

se v místnostech prohlídky prostor třetích osob nachází hledaná stopa, věc, či osoba. Prohlídky jsou oprávněni dle ustanovení § 105 nařídit soudci, v případě nebezpečí z prodlení také státní zástupci. Formálním předpokladem je tedy písemný příkaz soudce. StPO pamatuje i na nebezpečí z prodlení a umožňuje udělení příkazu v ústní, či telefonické podobě.¹²²

K možnosti vydání příkazu k prohlídce státním zástupcem je třeba zmínit rozhodnutí Vrchního zemského soudu v Koblenzi, které uvádí následující: „*Právo státního zastupitelství k nařízení domovní prohlídky předpokládá, že konkrétní okolnosti daného případu vyžadují rychlé jednání, aby se zabránilo ztrátě důkazních prostředků. K domovní prohlídce musí orgány činné v trestním řízení mít zpravidla soudní příkaz. Pouze tehdy, kdy by čas potřebný k vydání soudního příkazu mohl ohrozit výsledek domovní prohlídky, smí orgány činné v trestním řízení vydat takovýto příkaz samy, aby se zabránilo nebezpečí z prodlení...*“¹²³ V odůvodnění soud připouští konání domovní prohlídky bez příkazu, avšak pouze za předpokladu, že z dosavadního vyšetřování je zřejmé, že se v předmětných prostorách nalézá věc významná pro trestní řízení a zároveň hrozí její ztráta.

Zajímavá je i druhá věta zmíněného rozhodnutí, vyjadřující se k zákazu použití důkazního materiálu. Vrchní zemský soud explicitně nevyloučil přípustnost důkazů, zajištěných nezákonně provedenou domovní prohlídkou, ba co víc, v odůvodnění se přiklání k názoru dosavadní judikatury, že „*zásada, podle níž každé porušení předpisů o získávání důkazů vylučuje použití takovýchto důkazů, je německému trestnímu řádu cizí.*“¹²⁴

Judikatura se tedy obecně přiklání k provedení testu proporcionality, na základě kterého se musí v případě nezákonně zajištěných důkazů poměřit veřejný zájem státu na objasnění činu s individuálním zájmem dotčené osoby na zachování občanských práv. Německá nauka obecně k posuzování neúčinnosti důkazů využívá tzv. teorie právního

¹²²PFEIFFER, Gerd. *Karlsruher Kommentar zur Strafprozessordnung und zum Gerichtsverfassungsgesetz: mit Einführungsgesetz*. 5., neu bearbeitete Aufl. München: Beck, 2003, 526 p.

¹²³ Rozhodnutí Vrchního zemského soudu v Koblenzi č. 1 Ss 93/02 ze dne 6. 6. 2002.

¹²⁴ tamtéž.

okruhu, kterou postupně formoval Spolkový soudní dvůr. Podstatou tohoto přístupu je posouzení, nakolik porušení zákona zasáhlo do právního okruhu dotčené osoby.¹²⁵

V praxi tedy dojde k odlišnému postupu vůči pachateli méně závažného trestného činu a vůči pachateli, který se dopustí trestného činu závažnějšího. Vedle závažnosti spáchaného činu mají dle judikatury soudy posoudit, zda by příkaz soudce mohl být vydán a na základě tohoto příkazu by bylo možno daný důkaz zákonným způsobem zajistit.

Ani tento přístup však není zcela bez vady, neboť dle autorky až příliš bagatelizuje význam příkazu k provedení prohlídky. Autorka si však podrobnější zhodnocení tohoto přístupu ponechá do závěrečné části práce, ve které se bude věnovat posouzení jednotlivých bodů práce, nicméně již teď je možné předestřít otázku, zda se nejedná o vhodnější řešení než v případě České republiky, která se vydala již několikrát zmíněnou cestou absolutní neúčinnosti důkazů, která, jak již bylo prokázáno při rozboru reálného případu, může mít mnohdy fatální důsledky.

5. Prohlídka advokátní kanceláře

K tématu prohlídek advokátních kanceláří již bylo vyřčeno a napsáno mnohé, a to jak ze strany samotných advokátů, tak i ze strany soudů. Přesto zde zůstává prostor pro stále další úhly pohledu, či srovnání. Ačkoliv toto téma není v české právní úpravě nové, jak autorka vysvětluje níže, stává se diskutovaným zejména v poslední době, a to díky nárůstu využívání cloudových úložišť a elektronických dokumentů. V této části práce se tak autorka zaměřuje, kromě platné právní úpravy ve vztahu k prohlídce kanceláře, také na ochranu cloudových úložišť, a to zejména v kontextu sjednocujícího stanoviska Nejvyššího soudu.

5.1. Mlčenlivost advokáta

V rámci úvodu k celé této části práce je třeba vyložit pojem mlčenlivosti, kterou je advokát vázán a která je i součástí advokátního slibu.¹²⁶ Právě institut mlčenlivosti,

¹²⁵ Teorie právního okruhu konkrétně pracuje s tzv. důkazními zákazy (Beweisverbot), u kterých je vždy třeba posoudit, v čí prospěch jsou určeny a k jejich celkovému zdůvodnění.

¹²⁶ § 5 odst. 1 písm. j) zák. č. 85/1996 Sb., o advokacii.

jenž je po řadu let¹²⁷ neoddělitelně spjat s výkonem advokacie¹²⁸, činí téma prohlídek advokátních kanceláří tématem kontroverzním a specifickým. Advokátovi jsou v rámci poskytování právních služeb sdělovány důvěrné informace, a to nejen v trestním řízení, které jsou chráněny tzv. legal professional privilege (dále „LPP“). Tento institut chrání důvěrnost komunikace mezi právním zástupcem a jeho klientem.¹²⁹ Klientovi ochrana důvěrnosti a mlčenlivosti dává jistotu, že se informace, které advokátovi sdělí, nedozví nejen orgány činné v trestním řízení, ale ani jakékoliv jiné osoby, které by mohly takto zjištěné informace využít ve svůj prospěch. LPP je na zákonné úrovni vyjádřeno přímo v zákoně o advokacii, kdy podle § 21 tohoto zákona je advokát: „*povinen zachovávat mlčenlivost o všech skutečnostech, o nichž se dozvěděl v souvislosti s poskytováním právních služeb.*“ Této povinnosti pak může advokáta zprostit pouze klient, případně jeho právní nástupce.¹³⁰ V zájmu klienta nepochybně je, aby advokátovi poskytl veškeré informace, které mohou být významné pro taktiku vedení obhajoby, neboť pouze na základě těchto informací může advokát následně zvolit vhodný postup, jak klienta co nejučinněji hájit a poskytovat mu plnohodnotnou právní pomoc.

LPP, profesní tajemství a mlčenlivost advokáta jsou tedy základními prvky a předpoklady poskytování právní pomoci¹³¹, které prohlídka u advokáta bezpochyby nabourává¹³². Z tohoto důvodu je třeba přesně vymežit, za jakých okolností a jakým

¹²⁷ S počátkem výslovné právní úpravy mlčenlivosti na našem území je možno dohledat již v roce 1626 v Obnoveném zřízení zemském. Z moderních úprav pak lze zmínit zákon č. 96, ř. z. se dne 6. 7. 1868, jímž se uvádí řád advokátský.

K tomu podrobněji: DOSTÁL, Aleš. *Povinnost mlčenlivosti advokáta s náznakem mezinárodního srovnání*. Bulletin advokacie [online]. 2004(6), s. 11 [cit. 2016-05-01]. Dostupné z: http://www.cak.cz/assets/files/170/BA_04_06.pdf

¹²⁸ Nicméně pojetí mlčenlivosti a důvěrnosti vztahu mezi advokátem a klientem nebyla vždy přijímána jako samozřejmost. Mezi hlavní kritiky a odpůrce lze zařadit britského filosofa Jeremyho Bethama, který ve svém díle *Rationale of Judicial Evidence* (část IV., kapitola V., § 2), formuluje 3 důvody, pro které by mělo být privilegium mlčenlivosti a důvěrnosti vztahu mezi advokátem a klientem zrušeno.

K tomu podrobněji: BENTHAM, Jeremy. *The works of Jeremy Bentham*. Nabu Press, 2010.

¹²⁹ PLACHÝ, Jiří. *Legal professional privilege jako institut ochrany důvěrné komunikace*. Bulletin advokacie [online]. 2013(5), s. 35 [cit. 2016-05-01]. Dostupné z: <http://www.bulletin-advokacie.cz/legal-professional-privilege-jako-institut-ochrany-duverne-komunikace>

¹³⁰ K tomu podrobněji: VANTUCH, Pavel. *Mlčenlivost obhájce, zproštění mlčenlivosti a jeho oznamovací povinnost*. Bulletin advokacie [online]. 2013(4), s. 13 [cit. 2016-05-01]. Dostupné z: <http://www.bulletin-advokacie.cz/mlcenlivost-obhajce-zprosteni-mlcenlivosti-a-jeho-oznamovaci-povinnost>

¹³¹ DOSTÁL, Aleš. *Povinnost mlčenlivosti advokáta s náznakem mezinárodního srovnání*. Bulletin advokacie [online]. 2004(6), s. 11 [cit. 2016-05-01]. Dostupné z: http://www.cak.cz/assets/files/170/BA_04_06.pdf

¹³² Nejedná se však o jediný průlom do mlčenlivosti advokáta. Jiným příkladem může být ustanovení § 33 odst. 4 z. č. 120/2001 Sb., o soudních exekutorech a exekuční činnosti (exekuční řád), v němž je zakotvena povinnost advokáta sdělit exekutorovi na písemnou žádost údaje o číslech účtů povinného nebo jiných

způsobem ji lze provést. Česká právní úprava tak umožňuje prolomit tuto mlčenlivost, pokud jsou splněny zákonné předpoklady – tedy pokud je při prohlídce přítomen zástupce České advokátní komory (dále „Komora“), který má chránit práva třetích osob.

5.2. Právní úprava

Právní úprava prohlídek advokátní kanceláře je upravena v trestním řádu, konkrétně v § 85b. Toto ustanovení bylo do trestního řádu včleněno novelou zákona o advokacii č. 79/2006 Sb. Nicméně jeho přijetí předcházelo stanovisko Komory, které bylo přijato na schůzi dne 3. 1. 2002 jako reakce na vzniklé „*pochybnosti o postupu advokáta při domovní prohlídce nebo prohlídce advokátní kanceláře, prováděné orgány činnými v trestním řízení.*“¹³³ Konstrukce § 85b TŘ pak vychází právě z tohoto stanoviska. Důvodem výslovného zařazení tohoto ustanovení do trestního řádu je bezpochyby ochrana třetích osob na zákonné úrovni, neboť prohlídkou advokátních kanceláří a spisů, které se v nich nacházejí, může dojít k narušení soukromí i těch, kteří nemají s důvodem prohlídky žádnou spojitost.

Vyšší míra ochrany je vyjádřena především již zmíněnou součinností Komory, s níž orgán, provádějící prohlídku musí komunikovat. Zástupce Komory, který musí být prohlídce přítomen, posléze uděluje souhlas k tomu, aby se orgán, provádějící prohlídku, mohl seznámit s obsahem prohledávaných dokumentů.

V případě, že zástupce Komory souhlas neudělí, je třeba postupovat dle odst. 2, který pro tyto případy stanovuje následující: „...*musí být listiny za účasti orgánu provádějícího úkon, advokáta a zástupce Komory zabezpečeny tak, aby se s jejich obsahem nemohl nikdo seznámit, popřípadě je zničit nebo poškodit.*“ V následujícím odstavci je umožněno, aby byl souhlas, který zástupce Komory odmítl udělit, nahrazen rozhodnutím soudce nejbližší nadřízeného soudu, u něhož působí předseda senátu nebo soudce, který je oprávněn vydat příkaz k prohlídce.¹³⁴ Nahrazení souhlasu je možné na

identifikátorech, o jejich stavu, změnách, věcech, listinách a cenných papírech, které jsou u něj uchovány. Nicméně tyto údaje jsou dle názoru autorky způsobilé poškodit převážně povinného, zatímco v případě prohlídky advokátní kanceláře je možno poškodit i velké množství třetích osob.

¹³³ Stanovisko představenstva České advokátní komory k postupu advokáta při domovní prohlídce nebo při prohlídce advokátní kanceláře ze dne 3. 1. 2002, publikováno ve Věstníku 1/2002. Dostupné z: <http://docplayer.cz/1448082-Vestnik-rocnik-2002-ceske-advokatni-komory-castka-1-rozeslana-dne-29-brezna-2002-obsah.html>

¹³⁴ § 85b odst. 3 zák. č. 141/1961 Sb., TŘ.

návrh orgánu, jenž prohlídku nařídil. Návrh k nahrazení souhlasu zástupce Komory musí splnit vedle obecných náležitostí i řadu speciálních požadavků. V návrhu musí být přesně označeny listiny, v případě kterých má být souhlas nahrazen a zároveň musí být vylíčeny skutečnosti, proč má dojít k nahrazení souhlasu, který zástupce Komory odmítl udělit. Dle § 85b odst. 4 věty druhé je třeba k návrhu připojit i protokol se zaznamenaným nesouhlasem zástupce Komory. Podstatnou náležitostí je také podání návrhu v zákonné lhůtě 15 dní od odepření udělení souhlasu zástupcem Komory. Při nesplnění náležitostí, tj. nedodržení zákonné lhůty, nesrozumitelnost, neurčitost, apod., soudce k návrhu nepřihlíží. Jestliže soudce dojde k závěru, že listiny neobsahují informace, o nichž je advokát povinen zachovávat mlčenlivost, vyhoví předloženému návrhu a po právní moci rozhodnutí uvedené listiny předá orgánu, který úkon provedl.¹³⁵

Autorka v tomto ustanovení shledává několik nedostatků. Předně ustanovení dostatečně nereflektuje, že prohlídka advokátní kanceláře (či jiného místa, kde advokát vykonává advokacii) představuje zásah nejen do práv advokát a konkrétního klienta, ale rovněž řady dalších osob. Z tohoto důvodu měl tento zajišťovací institut, po vzoru kanadské právní úpravy, která je rozebrána níže, představovat prostředek ultima ratio. Autorka je toho názoru, že by měl být policejní orgán primárně povinen vyhledávat a zajišťovat důkazy především jiným způsobem – domovní prohlídkou či prohlídkou jiných prostor přímo u obviněného, výslechem svědků, apod. Teprve v případech, kdy není možno stanoveného účelu dosáhnout jinak, uskutečnit prohlídku advokátní kanceláře. Stávající praxe tímto způsobem, alespoň dle názoru autorky, nefunguje, o čemž svědčí i fakt, že se počet provedených prohlídek advokátních kanceláří pohybuje okolo dvaceti ročně.¹³⁶

Rovněž v návaznosti na zmíněný institut LLP považuje autorka za žádoucí, aby se v případě prohlídek advokátních kanceláří uplatnil **princip proporcionality a nezbytnosti**¹³⁷, tak jako u „běžných“ domovních prohlídek v režimu § 82 a § 83 TŘ.

¹³⁵ § 85b odst. 9, odst. 10 z. č. 141/1961 Sb., TŘ.

¹³⁶ Například v roce 2013 došlo k 27 prohlídkám, v roce 2015 k 25.

SOKOL, Tomáš. *Domovní prohlídky u advokátů*. Právní rádce [online]. 2016 [cit. 2016-05-01]. Dostupné z: <http://pravniradce.ihned.cz/c1-65093700-domovni-prohlidky-u-advokatu>

¹³⁷ ESLP k nařízení i provedení prohlídky vyžaduje dodržení obou principů. Podrobněji viz: PEJCHALOVÁ GRÜNVALDOVÁ, Vladimíra a HÁJÍČKOVÁ Kamila. *Problematika domovních prohlídek advokátních kanceláří ve světle evropské judikatury*. Bulletin advokacie [online]. 2014(5) [cit.

Vzhledem ke konstatování Ústavního soudu, že „*domovní prohlídka jako veřejnou mocí nařízené porušení domovní svobody je mimořádně závažným zásahem do konstitucionálně střežených a garantovaných svobod občana,*“¹³⁸ v případě prohlídky advokátní kanceláře se jedná o zásah ještě závažnější a intenzivnější. V každém jednotlivém případě je tak třeba nejprve hodnotit tento zásah z hlediska jeho vhodnosti, kdy dochází k posouzení, zda je uvedený zásah způsobilý dosáhnout zamýšleného cíle. Touto částí testu proporcionality zřejmě většina nařízených prohlídek advokátní kanceláře projde, neboť prohlídkou advokátní kanceláře lze zajistit velké množství informací, které mohou později posloužit jako důkaz v trestním řízení. Druhou částí testu je posouzení zásahu z hlediska jeho potřebnosti. Tudíž zda není možno dosáhnout sledovaného cíle jinými prostředky. Právě touto částí testu řada nařízených prohlídek dle názoru autorky neprojde, což již autorka kritizovala výše, kdy upozornila na vysoký počet prohlídek advokátních kanceláří. Závěrečným krokem je hodnocení přiměřenosti v užším smyslu, kdy se navzájem poměřují újma na právech a veřejný zájem na takovém zásahu.¹³⁹ Vzhledem k významu testu proporcionality dochází autorka k názoru, že prohlídka, nesplňující druhou a třetí část testu proporcionality, je prohlídkou nezákonnou a zajištěné důkazy jsou absolutně neúčinné.¹⁴⁰ Tato nezákonnost nastane bez ohledu na to, zda byla prohlídka provedena bez formálních vad.¹⁴¹ Jedině takto důsledný postup vůči zajištěným důkazům může zabránit nadměrnému a bezdůvodnému užívání § 85b TR.

V praxi by tedy při užití platné právní úpravy měla fungovat následující nerovnost: „*závažnost činu x pravděpodobnost x zajištění důkazu x významnost důkazu ≥ intenzita zásahu do práv.*“¹⁴² Využití tohoto vyjádření lze ilustrovat na následujících příkladech:

- a) *Policejní orgán vede trestní stíhání proti obviněnému pro spáchání zvlášť závažného zločinu vraždy dle § 140 odst. 2 z. č. 40/2009 Sb., trestní zákoník. Policejní orgán má dostatečné a věrohodné informac, které potvrzují, že se v prostorách advokátní kanceláře nachází listinné důkazy,*

2016-05-01]. Dostupné z: <http://www.bulletin-advokacie.cz/problematika-domovnich-prohlidek-advokatnich-kancelari-ve-svetle-evropske-judikatury>

¹³⁸ Nález ÚS ze dne 28. 11. 2013, sp. zn. I. ÚS 2787/13.

¹³⁹ Například nález ÚS ze dne 1. 3. 2007, sp. zn. Pl. ÚS 8/06.

¹⁴⁰ K absolutní neúčinnosti podrobněji druhá kapitola této práce.

¹⁴¹ VUČKA, Jan. *Test proporcionality při zajišťování důkazů*. Trestněprávní revue. 2010(9), s. 290–293.

¹⁴² tamtéž

svědčící o tom, že byl tento trestný čin obviněným dlouhodobě plánován a tyto důkazy se podaří zajistit. Zároveň jsou tyto listinné důkazy významné pro prokázání subjektivní stránky obviněného a prokázání jeho trestní odpovědnosti.

- b) *Policejní orgán vede trestní stíhání proti obviněnému pro spáchání přečinu zkrácení daně, poplatku a podobné povinné platby dle § 240 z. č. 40/2009 Sb., trestní zákoník. Policejní orgán se domnívá, že v prostorách advokátní kanceláře nalezne další účetní podklady, prokazující spáchání trestného činu. Zároveň jsou tyto listinné důkazy důležité pro posouzení výše škody, kterou obviněný způsobil.*

Zatímco v příkladu, uvedeném pod písm. a), si lze provedení prohlídky advokátní kanceláře bez větších problémů představit, neboť je zde vážný zájem na dopadení pachatele, v druhém příkladu situace není tak jednoznačná. Jestliže se orgán snaží pouze nalézt další účetní podklady, přičemž disponuje dostatečným množstvím důkazů, svědčících o vině pachatele, byl by zásah do práv a svobod dle mínění autorky nepřiměřený. Z modelového příkladu totiž jasně vyplývá, že policejní orgán disponoval dostatečným množstvím důkazů, prokazujících vinu. Účelem prohlídky advokátní kanceláře je tedy „pouze“ objasnění kvantitativního hlediska spáchaného činu. Autorka je tedy toho názoru, že provedení prohlídky ve druhém příkladu by vedlo k její nezákonnosti, a to nejen pro nesplnění testu proporcionality, ale rovněž pro rozpor s § 2 odst. 4 TR.

5.3. Stanovisko Nejvyššího soudu

Před vydáním níže rozebraného stanoviska Nejvyššího soudu autorka poukazovala¹⁴³ na nedostatečnost stávajícího ustanovení § 85b, především z důvodu restriktivního výkladu „*prostor, v nichž advokát vykonává advokacii*“, kde až do loňského roku absentoval jakýkoliv sjednocující výklad¹⁴⁴. Použití restriktivního výkladu v praxi lze demonstrovat na rozhodnutí Městského soudu v Praze ze dne 9. 7. 2014¹⁴⁵. Podstatou tohoto rozhodnutí bylo nahrazení souhlasu zástupce Komory soudním rozhodnutím

¹⁴³ Část práce byla publikována v rámci VIII. ročníku Studentské vědecké a odborné činnosti v akademickém roce 2014/2015.

¹⁴⁴ Dne 25. 6. 2015 přijalo trestní kolegium Nejvyššího soudu stanovisko sp. zn. Tpjn 306/2014, kterým sjednocuje výklad pojmu „jiné prostory, v nichž advokát vykonává advokacii“.

¹⁴⁵ Rozsudek Městského soudu v Praze ze dne 9. 7. 2014, sp. zn. Nt 615/2014.

v souladu se zněním § 85b odst. 3. Městský soud se v odůvodnění odvolal na doslovné znění zákona – tj. že zabavené flash disky a datová úložiště, na nichž se nacházejí záznamy o klientech advokátní kanceláře, nespádají pod místo, kde advokát vykonává advokacii. Dle Městského soudu příslušná úprava slouží k ochraně listin, které se nacházejí v prostorách advokátní kanceláře ve chvíli, kdy probíhá v této kanceláři domovní prohlídka a orgány činné v trestním řízení by tak mohly zasáhnout do práva na obhajobu daného klienta. Městský soud v této souvislosti odkázal také na rozhodnutí Nejvyššího soudu¹⁴⁶, kde Nejvyšší soud judikoval, že zvýšená ochrana třetích osob se vztahuje pouze k prostorám, kde advokát vykonává advokacii a kde se vyskytuje větší množství listin, obsahujících informace o třetích osobách. Na základě tohoto usnesení Nejvyššího soudu poté Městský soud ve shora uvedené věci souhlas zástupce Komory nahradil.

Autorka nesouhlasila s takto restriktivním výkladem hned z několika důvodů. Předně je třeba vycházet z ustanovení § 1 odst. 1 zákona o advokacii¹⁴⁷, které rozumí výkonem advokacie poskytování právních služeb, které jsou v odst. 2 demonstrativně vyjmenovány. Poskytování právních služeb může probíhat, a také z velké části probíhá, prostřednictvím emailové komunikace, nebo komunikace prostřednictvím veřejné datové sítě. Tyto informace jsou často zálohovány na vzdálených datových serverech, které nemusí a mnohdy nejsou uchovány v prostorách advokátní kanceláře. Otázkou tedy je, zda se má uvedená zvýšená míra ochrany vztahovat i na tyto servery, či nikoliv, neboť nejsou místem výkonu advokacie (tento názor zastával právě Městský soud v Praze). Autorka se přiklání k tomu, že bezpochyby ano. Nelze totiž vycházet pouze z toho, že důvěrné informace, které by byly schopny narušit právo na obhajobu, se musí nacházet fyzicky v prostorách advokátní kanceláře. Způsob a místo jejich přechovávání je naprosto irelevantní.

Zvýšená míra ochrany by tedy dle autorky neměla být přisuzována na základě místa, kde se listiny nacházejí, ale již na základě povahy těchto listin, protože jsou to právě listiny, které obsahují informace způsobilé narušit důvěrnost vztahu klienta a advokáta, nikoliv samotný prostor kanceláře.

¹⁴⁶ Usnesení NS ze dne 30. 10. 2013, sp. zn. 3 Tdo 947/2013.

¹⁴⁷ Zákon č. 85/1996 Sb., o advokacii.

Judikatura dovozuje z výkladu § 85b dvě kumulativní podmínky, které musí být splněny, aby bylo nutné ze strany orgánů činných v trestním řízení uplatnit postup dle tohoto ustanovení. První podmínkou je, že musí jít o místo, kde advokát vykonává advokacii a druhou je větší množství listin, které se na tomto místě pravidelně vyskytují. Úzká interpretace těchto dvou podmínek, v souladu s výše uvedeným, mohla působit problémy zejména v případech, kdy advokát pracuje například na pracovní cestě v ubytovacím zařízení, či rekreačním objektu. Dle názoru autorky je tuto situaci možno, při zachování stávající úpravy, řešit dvěma způsoby. V prvním případě, vycházejícím z restriktivního pojetí prostoru, v němž advokát vykonává advokacii ve smyslu stávající judikatury, by tyto dvě podmínky bylo nutno chápat alternativně – tj. buď se jedná o prostor, kde advokát vykonává advokacii (tj. v restriktivním pojetí oficiální sídlo advokáta, či jeho obydlí) nebo o prostor, ve kterém se nachází velké množství dokumentů, na které se vztahuje mlčenlivost. Druhým řešením je zachování obou podmínek jako kumulativních, avšak zvolení extenzivního výkladu pojmu „prostor, v nichž advokát vykonává advokacii“, tak jak to autorka rozebrala výše.

Právě k extenzivnímu výkladu „prostor, v nichž advokát vykonává advokacii“ se přiklonil i Nejvyšší soud, který svým stanoviskem¹⁴⁸ ze dne 25. 6. 2015 eliminoval jeden z nedostatků, kterými trpěla česká právní úprava.

Nejvyšší soud konstatoval, že *„účelem ustanovení § 85b odst. 1 TR je ochrana listin, k nimž se váže povinnost mlčenlivosti advokáta... Pojem „jiné prostory, v nichž advokát vykonává advokacii“ ve smyslu označeného ustanovení musí tedy být vykládán v souladu s tímto účelem jako jakýkoliv jiný prostor, který souvisí s výkonem advokacie a v němž se proto vyskytují informace o klientech ať již v písemné, elektronické, či jiné podobě. Vedle sídla advokáta, zapsaného do seznamu advokátů jde dále např. o pobočku advokátní kanceláře, kancelář advokáta v sídle obchodní společnosti, jíž poskytuje právní služby, vozidlo advokáta, ...“* Rovněž umožňuje užití postupu dle § 85b TR i na ostatní místa, vztahující se k výkonu advokacie, na kterých dochází k zpracování či ukládání informací o klientech. Tuto ochranu tedy vztáhnul i na cloudová úložiště, neboť Nejvyšší soud dovedl, že tyto specializované servery mají rovněž charakter listiny ve smyslu

¹⁴⁸ Stanovisko Nejvyššího soudu ČR sp. zn. Tpjn 306/2014 ze dne 25. 6. 2015.

§ 85b TR. Do budoucna lze tedy očekávat, že soudy jednotně poskytnou ochranu všem místům, kde jsou obsaženy informace o klientech.

Autorka se, jak již bylo rozebráno, s uvedeným stanoviskem ztotožňuje, neboť je velice žádoucí, aby právní úprava reagovala na rozvoj informačních technologií. Autorka však považuje za vhodné, aby zákonodárce reagoval na vzniklé problémy a upravil znění § 85b TR v kontextu extenzivního výkladu Nejvyššího soudu.

5.4. Zahraniční právní úprava

Česká právní úprava a pojetí prohlídek advokátních kanceláří je zajímavá ve srovnání například s **Kanadou**. Na první pohled se může zdát, že zvolit ke komparaci stát se zcela odlišným právním systémem, není zrovna vhodné. Autorka si je vědoma tohoto rozdílu, nicméně přesto (možná právě proto) může být i pro kontinentální právo inspirací. Účelem této kapitoly není podrobná analýza celé právní úpravy prohlídek prostor v kanadském právním řádu, jako spíše přiblížení základních principů, které formovala judikatura.

Právě v Kanadě v loňském roce došlo k finálnímu rozhodnutí kanadského Nejvyššího soudu v bezmála 15 let trvajícím soudní při. Předmětem tohoto sporu byl kanadský zákon proti praní špinavých peněz a financování terorismu, kterým došlo rovněž ke zřízení nového úřadu s názvem Financial Transactions and Reports Analysis Centre of Canada (dále „FINTRAC“). Zákon přiznával FINTRACu rozsáhlé pravomoci, mimo jiné provádět u vybraného okruhu subjektů a za splnění určitých podmínek prohlídky bez předchozího soudního příkazu. Takto bylo umožněno provádět prohlídky i v advokátních kancelářích, proti čemuž se bránilo sdružení právních zástupců Federation of Law Societies of Canada, na jehož stranu se postavil i Nejvyšší soud s tím, že ustanovení, umožňující prohlídky bez soudního příkazu nelze aplikovat na právní zástupce, neboť ohrožují výsadu mlčenlivosti advokáta o informacích sdělených klienty.¹⁴⁹ Kanadský soud tak zachoval právní názor, vyslovený v jednom z nejvýznamnějších rozsudků, dotýkajících se této problematiky - Lavallee, Rackel &

¹⁴⁹ Podrobněji: HANSLIK, Erwin a MALIMÁNKOVÁ Barbora. Nejvyšší soud Kanady: výsada mlčenlivosti právního zástupce je základním principem spravedlnosti. *Bulletin Advokacie* [online]. 2015,2015(4), 54-56 [cit. 2016-05-12]. Dostupné z: http://www.bulletin-advokacie.cz/assets/zdroje/casopis/2015/BA_04_2015_web.pdf

Heintz v Kanada¹⁵⁰. V tomto rozhodnutí Nejvyšší soud v rámci vyslovení neústavnosti ustanovení 488.1 kanadského trestního zákoníku¹⁵¹ formuloval pravidla pro konání prohlídky u advokáta tak, aby byla co nejvíce zachována důvěrnost vztahu mezi advokátem a klientem. Za zmínku stojí především následující předpoklady:

- příkaz k domovní prohlídce by neměl požadovat vydání dokumentů, o nichž je známo, že jsou chráněny mlčenlivostí advokáta;
- stejně tak by se dokumenty, chráněné mlčenlivostí, neměly vydávat, pokud existují jiné rozumné alternativy k provedení prohlídky advokátní kanceláře;
- soudce, vydávající příkaz, musí postupovat důsledně pro zachování důvěrného vztahu mezi advokátem a klientem;
- není-li v příkazu stanoveno jinak, všechny dokumenty, nacházející se v advokátní kanceláři, musí být zapečetěny před posouzením či zabavením;
- když je vydán příkaz k prohlídce je třeba vyvinout veškeré úsilí ke kontaktování advokáta a klienta, a v případě že advokát nebo klient nemohou být kontaktováni, musí na zapečetění a zajištění dokumentů dohlédnout zástupce Komory

Výše uvedené předpoklady prokazují vyšší míru ochrany důvěrnosti vztahu klienta a advokáta, zejména díky subsidiární povaze prohlídky advokátní kanceláře – k prohlídce kanceláře nelze přistoupit, pokud existuje jiná alternativa. Z obou výše uvedených rozhodnutí kanadského Nejvyššího soudu autorka vyvozuje, že na prohlídku advokátní kanceláře kanadské právo nahlíží jako na prostředek ultima ratio, jehož užití je možno teprve tehdy, kdy vzhledem k činu, který je třeba objasnit (jeho povaze a závažnosti) a vzhledem k nedostatku důkazů, nelze tyto důkazy zajistit jinak. Do jisté míry zde lze dle názoru autorky spatřovat shodné rysy s německou teorií právního okruhu.

Autorka se přiklání právě k tomuto pojetí, kdy mlčenlivost advokáta a důvěrnost jeho vztahu s klientem považuje za stěžejní princip, který však není v platné právní úpravě České republiky dostatečně zabezpečen. Autorka se domnívá, že je to právě důsledné respektování principu proporcionality a nutnosti tak, jak jej vymezuje kanadská

¹⁵⁰ Rozhodnutí NS Kanady ze dne 9. 12. 2002 číslo 27852, 28144, 28358.

¹⁵¹ Criminal Code, R. S. C., 1985, c. C-46.

judikatura, jenž může zabránit případnému zneužívání možnosti prohlížet advokátní kanceláře.

Závěr

Práce pojednávala o problematice prohlídek prostor v trestním řízení, jakožto zákonem předvídaném zásahu do základních práv a svobod. Autorka se postupně věnovala jednak historickým právním úpravám a jednak platné právní úpravě s přihlédnutím k nálezu Ústavního soudu a zahraničním právním úpravám.

Po celou dobu využívala v práci Storchovo dělení předpokladů pro konání domovních prohlídek na formální a materiální. Právě formálními předpoklady se autorka práce věnovala podrobněji z hlediska případné neúčinnosti v případě nedodržení formálních náležitostí. V souvislosti s touto problematikou pak autorka podrobila českou právní úpravu neúčinnosti důkazů konfrontaci s tzv. teorií právního okruhu. Druhá část práce je pak věnována stručnému představení vybraných problémů v případě prohlídek advokátních kanceláří, respektive míst, kde advokát vykonává advokacii a zaměřila se zejména na objasnění základních otázek, položených v úvodu této práce.

Závěrem tedy zbývá zodpovězení zmíněných základních otázek, které autorka zmínila. První otázkou je, zda je vhodný stávající model absolutně neúčinných důkazů za předpokladu nesplnění formálních předpokladů pro konání prohlídky. Autorka tento model nepovažuje za vhodný, přiklání se spíše k užití principu proporcionality, případně k inspiraci německou právní úpravou, aplikující teorií právního okruhu, která umožňuje soudu lépe rozlišit případy, kdy je předmětem projednání zvláště závažný zločin, či naopak přečin a porovnat jej s významem porušení určitého formálního požadavku. Pomocí rozboru reálného případu se autorka snažila upozornit na příliš formalistický přístup soudu k podmínkám pro konání prohlídky a upozornila na nutnost zkoumání existence věcných podmínek například pro posouzení neodkladnosti a neopakovatelnosti úkonu.

Autorka právě na tomto reálném případě, který projednával Krajský soud v Ostravě, pobočka Olomouc a následně Vrchní soud v Olomouci, postupně rozebrala čtyři základní situace, konkrétně provedení domovní prohlídky před zahájením trestního stíhání, po zahájení trestního stíhání, provedení prohlídky motorového vozidla (tj. jiných prostor) a v neposlední řadě vymezení rozdílu mezi prohlídkou a ohledáním místa činu. Postupně pak kriticky zhodnotila argumentaci nalézacího soudu a s řadou argumentů, obsažených v předmětných rozsudcích, se neztotožnila. Na uvedených rozhodnutích

autorka tedy ilustrovala situaci, kdy byli obžalovaní ze zvlášť závažného zločinu vraždy opakovaně zproštěni viny mimo jiné proto, že došlo k formálním pochybením při zajišťování důkazů v rámci prohlídek v trestním řízení. Lze tedy uzavřít, že při aplikaci teorie právního okruhu by k tomuto zproštění zřejmě nedošlo.

Následně se autorka zabývala otázkou, zda Ústavní soud správně argumentoval v případě derogace ustanovení § 83a TŘ. Ústavní soud dle názoru autorky chybně argumentuje judikaturou ESLP, i v porovnání s vybranými zahraničními úpravami nebyla takto radikální korekce potřebná. Dle autorky stejně tak není nutné, aby o příkazu k prohlídce jiných prostor a pozemků rozhodoval nutně soudce, neboť státní zástupce poskytuje dostatečné záruky nezávislosti a nestrannosti a to především díky kontrolním mechanismům, které ovládají celé trestní řízení. To, že státní zástupce zastupuje veřejnou žalobu, rozhodně neznámá, že by měl být při své činnosti závislý, a měl by jednat jednostranně a tuto jednostrannost nelze automaticky dovozovat. Lze tedy souhlasit s názorem, který vyslovil Fenyk, a sice že samotné postavení státního zástupce jako procesní strany neznámá jeho jednostrannost, neboť není veřejným zájmem odsouzení nevinné osoby.¹⁵² V první kapitole této práce byly rozebrány i historické právní úpravy, ze kterých plyne, že v minulosti byla role státního zástupce (resp. prokurátora) daleko silnější. Například v trestním řádu z roku 1950, jak je uvedeno v první kapitole, o domovních prohlídkách nejen rozhodoval, ale také měl pravomoc ji sám vykonat. Zároveň je v tomto zákoně stanoveno, že má prokurátor bdít nad spravedlivým potrestáním¹⁵³. I přes takto široce vymezené pravomoci prokurátora nebyla posuzována jeho nezávislost.

V souvislosti s otázkou nezávislosti a nestrannosti státního zástupce a dostatečných záruk autorka pro ilustraci krátce rozebrala i rozhodnutí ELSP ve věci *Delta pekárny vs. Česká republika*, v němž se mimo jiné řešili tzv. dawn raids Úřadu pro ochranu hospodářské soutěže, v rámci kterých dochází k zajišťování podkladů pro následné konstatování porušení pravidel hospodářské soutěže. ESLP v tomto případě konstatoval, že pro zákonnost a dostatečnou zaručenost základních lidských práv a svobod postačuje existence mechanismů pro případný soudní přezkum. Rovněž tento argument tedy autorka využila při posouzení derogace příslušného ustanovení trestního

¹⁵² FENYK, Jaroslav. Postavení státního zástupce v trestním řízení po novele trestního řádu. *Bulletin advokacie*. 2001, č. 12, s. 38-51.

¹⁵³ § 2 odst. 2 zák. č. 87/1950 Sb., o trestním řízení soudním (trestní řád)

řádu z hlediska potřebnosti. Také tímto argumentem pak bylo prokázáno, že derogace předmětného ustanovení nebyla nutná.

Další problematikou, které se tato práce poměrně rozsáhle věnovala, bylo zhodnocení standardů ochrany v případě prohlídky advokátní kanceláře. Kromě rozboru platné právní úpravy, obsažené v trestním řádu, se autorka věnovala pojmu mlčenlivosti advokáta a jeho významu pro obhajobu. Na tento rozbor autorka navázala při analýze rizik, které s sebou nese restriktivní výklad pojmu „místo, kde advokát vykonává advokacii“ a nastínila, že situaci je možno řešit dvěma způsoby – prvním je alternativní výklad podmínek (prostor, kde advokát vykonává advokacii, nebo se zde nachází velké množství listin), druhým je zachování kumulativních podmínek, avšak s extenzívním výkladem prostoru, kde advokát vykonává advokacii. Autorka považuje za přínosné sjednocující stanovisko Nejvyššího soudu, ve kterém se Nejvyšší soud přiklonil právě k extenzívnímu pojetí, k němuž se autorka přiklání již v loňském roce. Tento výklad daleko lépe koresponduje se současným způsobem výkonu advokacie (například využívání elektronických komunikačních prostředků), neboť je nesporným faktem, že v dnešní době již velká část činnosti advokáta probíhá elektronickou formou, a to jak ve formě emailové korespondence s klientem, tak i formou elektronických úložišť na vzdálených serverech. Samotné postavení advokáta pak bylo srovnáno s právní úpravou Kanady, na základě čehož se autorka přiklání k tomu, že by měl být v případě prohlídek advokátních kanceláří posílen test proporcionality.

Závěrem lze pouze zhodnotit, že česká právní úprava rozhodně nepředstavuje úpravu dokonalou, což je obecně nemožné. Nicméně přesto lze některé aspekty hodnotit kladně. Konkrétně je možno pozitivně hodnotit například odstranění interpretačního problému ohledně míst, kde advokát vykonává advokacii. Naopak negativně lze hodnotit problematiku rozhodování soudce o nařízení prohlídky jiných prostor a pozemků, či dovozování neúčinnosti z důvodu přílišného formalismu.

Autorka je si vědoma toho, že nelze v zákoně postihnout veškeré situace, které mohou v souvislosti s prohlídkami v trestním řízení nastat, přesto se domnívá, že by bylo vhodné, aby zákonodárce některé z výše uvedených nedostatků podrobil diskusi v rámci příprav nového trestního řádu a zvažil například výslovné zdůraznění nedotknutelnosti advokátní kanceláře a posílení ochrany mlčenlivosti advokáta.

Použité zdroje

Literatura

a) Učebnice, příručky, monografie

BENTHAM, Jeremy. *The works of Jeremy Bentham*. Nabu Press, 2010. ISBN 978-11-4848-196-8.

ČENTÉŠ, Jozef. *Trestný poriadok: veľký komentár*. Bratislava: Eurokódex, 2014, xxviii, 944 s. ISBN 978-80-8155-021-8.

ČENTÉŠ, Jozef. *Trestné právo procesné: všeobecná a osobitná časť*. 2. vyd. Šamorín: Heuréka, 2012, 864 s. ISBN 978-80-89122-76-9.

ČERNÁKOVÁ, Lucia. *Judikatura vo veciach zaistenia osob a vecí*. 1. vyd. Bratislava: Iura Edition, 2013, 351 s. ISBN 978-80-8078-566-6

FENYK, Jaroslav, GRIVNA Tomáš a CÍSAŘOVÁ Dagmar. *Trestní právo procesní*. 6., aktualiz. vyd. Praha: Wolters Kluwer, 2015. ISBN 978-80-7478-750-8. s. 90

JELÍNEK, Jiří. *Trestní právo procesní*. 3. aktualiz. a dopl. vyd. podle stavu k 1.4.2013 včetně změn vyplývajících ze zákona č. 45/2013 Sb. Praha: Leges, 2013, 864 s. Student (Leges). ISBN 978-808-7576-441

JELÍNEK, Jiří. *Trestní zákoník a trestní řád: s poznámkami a judikaturou: zákon o soudnictví ve věcech mládeže, zákon o trestní odpovědnosti právnických osob a řízení proti nim, advokátní tarif*. 5. aktualiz. vyd. podle stavu k 1.11.2014. Praha: Leges, 2014, 1246 s. Glosátor. ISBN 978-80-7502-049-9.

KLÍMA, Karel. *Komentář k Ústavě a Listině*. 2., rozš. vyd. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2009. ISBN 978-80-7380-140-3.

Listina základních práv a svobod: komentář. Praha: Wolters Kluwer Česká republika, 2012. Komentáře (Wolters Kluwer ČR). ISBN 978-80-7357-750-6.

MUSIL, Jan, KRATOCHVÍL Vladimír a ŠÁMAL Pavel. *Kurs trestního práva: trestní právo procesní*. 3. přeprac. a dopl. vyd. Praha: C.H. Beck, 2007. Právnické učebnice (C.H. Beck). ISBN 978-80-7179-572-8.

Občanský zákoník: komentář. Vyd. 1. Praha: Wolters Kluwer, 2014, xxxii, 1667 s. Komentáře (Wolters Kluwer). ISBN 978-80-7478-369-2

PFEIFFER, Gerd. *Karlsruher Kommentar zur Strafprozessordnung und zum Gerichtsverfassungsgesetz: mit Einführungsgesetz*. 5., neu bearbeitete Aufl. München: Beck, 2003, xxxii, 2775 p. ISBN 3 406 49798 5.

STORCH, František. *Řízení trestní rakouské*. Editor Jiří Spáčil. Praha: Wolters Kluwer Česká republika, 2011, xxii, 396 s. Klasická právnická díla. ISBN 978-80-7357-651-6.

ŠÁMAL, Pavel, MUSIL Jan, KUČHTA Josef, FRYŠTÁK Marek a KALVODOVÁ Věra. *Trestní právo procesní*. 4. přeprac. vyd. V Praze: C.H. Beck, 2013, xliv, 1009 s. Academia iuris. ISBN 978-80-7400-496-4.

ŠÁMAL, Pavel. *Trestní řád: komentář*. 7., dopl. a přeprac. vyd. V Praze: C.H. Beck, 2013. Velké komentáře. ISBN 978-80-7400-465-0.

ŠÁMAL, Pavel. *Trestní zákoník: komentář*. 2. vyd. Praha: C.H. Beck, 2012, xvi, 1450 s. Velké komentáře. ISBN 978-80-7400-428-5.

b) Články publikované v časopisech a sbornících

DOSTÁL, Aleš. *Povinnost mlčenlivosti advokáta s náznakem mezinárodního srovnání*. Bulletin advokacie [online]. 2004(6), s. 11 [cit. 2016-05-01]. Dostupné z: http://www.cak.cz/assets/files/170/BA_04_06.pdf

FENYK, Jaroslav. Postavení státního zástupce v trestním řízení po novele trestního řádu. *Bulletin advokacie*. 2001, č. 12, s. 38-51.

GEREG, Ján. Postup advokáta pri prehliadke jeho advokátskej kancelárie. *Bulletin Slovenskej advokacie*. [online]. Bratislava, 2009, [cit. 2014-12-22]. ISSN 1335-1079. s. 25–29. Dostupné z: <http://paragraf.sk/data/casopis/sak/1.9.2009.pdf>

HANSLIK, Erwin a MALIMÁNKOVÁ Barbora. Nejvyšší soud Kanady: výsada mlčenlivosti právního zástupce je základním principem spravedlnosti. *Bulletin Advokacie* [online]. 2015, 2015(4), 54-56 [cit. 2016-05-12]. Dostupné z: http://www.bulletin-advokacie.cz/assets/zdroje/casopis/2015/BA_04_2015_web.pdf

PEJCHALOVÁ GRÜNVALDOVÁ, Vladimíra a HÁJÍČKOVÁ Kamila. *Problematika domovních prohlídek advokátních kanceláří ve světle evropské judikatury*. Bulletin advokacie [online]. 2014(5) [cit. 2016-05-01]. Dostupné z: <http://www.bulletin-advokacie.cz/problematika-domovnich-prohlidek-advokatnich-kancelari-ve-svetle-evropske-judikatury>

PLACHÝ, Jiří. *Legal professional privilege jako institut ochrany důvěrné komunikace*. Bulletin advokacie [online]. 2013(5), s. 35 [cit. 2016-05-01]. Dostupné z: <http://www.bulletin-advokacie.cz/legal-professional-privilege-jako-institut-ochrany-duverne-komunikace>

- REPÍK, Bohumil. Procesní důsledky porušení předpisů o dokazování v trestním řízení. *Bulletin advokacie, červen–září*. 1982, s. 125-126
- SOKOL, Tomáš. *Domovní prohlídky u advokátů*. Právní rádce [online]. 2016 [cit. 2016-05-1]. Dostupné z: <http://pravniciradce.ihned.cz/c1-65093700-domovni-prohlidky-u-advokatu>
- ŠÁMAL, Pavel. Provádění dokazování v hlavním líčení a úprava absolutní a relativní neúčinnosti důkazů ve věcném záměru trestního řádu. *Trestněprávní revue*. 2008, s. 349-357.
- VANTUCH, Pavel. *Mlčenlivost obhájce, zproštění mlčenlivosti a jeho oznamovací povinnost*. Bulletin advokacie [online]. 2013(4), s. 13 [cit. 2016-05-01]. Dostupné z: <http://www.bulletin-advokacie.cz/mlcenlivost-obhajce-zprosteni-mlcenlivosti-a-jeho-oznamovaci-povinnost>
- VUČKA, Jan. *Test proporcionality při zajišťování důkazů*. Trestněprávní revue. 2010(9), s. 290–293. ISSN 1213–5313
- ŽDÁRSKÝ, Zbyněk. *Závislý a nestranný státní zástupce?* Právní praxe. 1994, 195-205. ISSN 1211-0825.s. 204

Předpisy

a) České právní předpisy

Zák. č. 89/2012 Sb., občanský zákoník

Zák. č. 87/1950 Sb., o trestním řízení soudním

Zák. č. 85/1996 Sb., o advokacii

Zák. č. 72/1994 Sb., o vlastnictví bytů

Zák. č. 64/1956 Sb., o trestním řízení soudním

Zák. č. 558/1991 Sb., kterým se mění a doplňuje trestní řád a zákon o ochraně státního tajemství

Zák. č. 459/2011 Sb., změna zákona o trestním řízení soudním (trestní řád) a některých dalších zákonů

Zák. č. 40/2009 Sb., trestní zákoník

Zák. č. 40/1964 Sb., občanský zákoník

Zák. č. 283/1993 Sb., o státním zastupitelství

Zák. č. 273/2008 Sb., o Policii České republiky

Zák. č. 273/1996 Sb., o působnosti Úřadu pro ochranu hospodářské soutěže

Zák. č. 143/2001 Sb., o ochraně hospodářské soutěže
Zák. č. 141/1961 Sb., o trestním řízení soudním (trestní řád)
Zák. č. 140/1961 Sb., trestní zákon
Zák. č. 120/2001 Sb., o soudních exekutorech a exekuční činnosti (exekuční řád)
Zák. č. 119/1873 ř.z., jímž se uvádí nový řád soudu trestního
Vyhláška č. 268/2009 Sb. o technických požadavcích na stavby
Předpis č. 426/2010 Sb., sdělení Ústavního soudu o přijetí stanoviska pléna Ústavního soudu ze dne 14. prosince 2010 sp. zn. Pl. ÚS-st. 31/10 k intertemporálním účinkům nálezu sp. zn. Pl. ÚS 3/09 (219/2010 Sb.) ve vztahu k provedeným prohlídkám jiných prostor a pozemků

b) Zahraniční předpisy

Základní zákon Spolkové republiky Německo (Grundgesetz). Dostupné z: <https://www.bundestag.de/grundgesetz>

Zák. č. 586/2003 Z. z, advokatsky poriadok. In: Zbierka zákonov Slovenskej republiky. Dostupné z: <https://www.justice.gov.sk/Stranky/Zakony/Zbierka-zakonov.aspx>

Zák. č. 460/1992 Sb., ústava Slovenskej republiky. In: Zbierka zákonov Slovenskej republiky. Dostupné z: <https://www.justice.gov.sk/Stranky/Zakony/Zbierka-zakonov.aspx>

Zák. č. 301/2005 Z.z., trestný poriadok. In: Zbierka zákonov Slovenskej republiky. Dostupné z: <https://www.justice.gov.sk/Stranky/Zakony/Zbierka-zakonov.aspx>

Úmluva o ochraně lidských práv a základních svobod. Dostupné z: http://www.echr.coe.int/Documents/Convention_CES.pdf

Mezinárodní pakt o občanských a politických právech. Dostupné z: http://www.osn.cz/wp-content/uploads/2015/03/mezinar.pakt-obc.a.polit_prava.pdf

Kanadský trestní zákoník (Criminal Code, R. S. C., 1985, c. C-46). Dostupné z: <http://laws-lois.justice.gc.ca/eng/acts/C-46/>

Judikatura

a) Česká judikatura

Nález ÚS ČR ze dne 3. 7. 2003, sp. zn. III. ÚS 511/02, In: ASPI [právní informační systém]. [cit. 6. 12. 2014]

Nález ÚS ČR ze dne 2. 9. 2010, sp. zn. II. ÚS 860/10, In: ASPI [právní informační systém]. [cit. 6. 12. 2014]

Nález ÚS ČR ze dne 6. 10. 2005, sp. zn. II. ÚS 298/2005, In: ASPI [právní informační systém]. [cit. 25. 1. 2014]

Nález ÚS ČR ze dne 8. 6. 2010, sp. zn. Pl. ÚS 3/09, publikován ve Sbírce nálezů ÚS pod č. 219/2010 Sb.

Nález ÚS ze dne 21. 1. 1999, sp. zn. III. ÚS 486/98, In: NALUS [právní informační systém]. [cit. 6. 12. 2014]

Nález ÚS ze dne 22. 5. 1997, sp. zn. III. ÚS 287/96, In: NALUS [právní informační systém]. [cit. 6. 12. 2014]

Nález ÚS ze dne 15. 12. 2015, sp. zn. I. ÚS 2024/15, In: NALUS [právní informační systém]. [cit. 22. 4. 2016]

Rozhodnutí NS ČR Tzv 29/87, publikováno ve Sbírce rozhodnutí a stanovisek pod Rt 36/1988, In: ASPI [právní informační systém]. [cit. 15. 4. 2016]

Rozsudek Městského soudu v Praze ze dne 9. 7. 2014, sp. zn. Nt 615/2014, In: ASPI [právní informační systém]. [cit. 25. 3. 2016]

Rozsudek NS ČR ze dne 29. 1. 2002, sp. zn. 26 Cdo 400/2000, In: ASPI [právní informační systém]. [cit. 20. 2. 2016]

Rozhodnutí NS ČR ze dne 22. 5. 2013, sp. zn. 6 Tdo 84/2013, In: ASPI [právní informační systém]. [cit. 20. 2. 2016]

Rozhodnutí NS ČR ze dne 26. 6. 2013, sp. zn. 15 Tdo 510/2013, In: ASPI [právní informační systém]. [cit. 20. 2. 2016]

Rozhodnutí NS ČR ze dne 29. 3. 2000, sp. zn. 5 Tz 32/2000, In: ASPI [právní informační systém]. [cit. 6. 12. 2014]

Usnesení NS ČR ze dne 26. 02. 2014, sp. zn. 11 Tdo 161/2014, In: ASPI [právní informační systém]. [cit. 20. 2. 2016]

Usnesení NS ČR ze dne 30. 10. 2013, sp. zn. 3 Tdo 947/2013, In: ASPI [právní informační systém]. [cit. 20. 2. 2016]

Usnesení ÚS ČR ze dne 26. 2. 2009, sp. zn. II. ÚS 1414/07, In: NALUS [právní informační systém]. [cit. 6. 12. 2014]

Usnesení ÚS ČR ze dne 19. 7. 2012, sp. zn. III. ÚS 2097/12, In: NALUS [právní informační systém]. [cit. 25. 1. 2015]

Usnesení ÚS ČR ze dne 26. 3. 2009, sp. zn. I. ÚS 3108/08, In: NALUS [právní informační systém]. [cit. 25. 1. 2015]

Nález ÚS ČR ze dne 15. 12. 2015, sp. zn. I. ÚS 2024/15, In: ASPI [právní informační systém]. [cit. 20. 2. 2016]

Nález ÚS ČR ze dne 28. 11. 2013, sp. zn. I. ÚS 2787/13, In: ASPI [právní informační systém]. [cit. 6. 12. 2014]

Nález ÚS ČR ze dne 1. 3. 2007, sp. zn. Pl. ÚS 8/06, In: ASPI [právní informační systém]. [cit. 6. 12. 2014]

Stanovisko NS ČR ze dne 25. 6. 2015, zp. Zn. Tpjn 306/2014, In: ASPI [právní informační systém]. [cit. 5. 5. 2016]

Rozsudek Krajského soudu v Ostravě, pobočka Olomouc ze dne 13. 7. 2012 [cit. 5. 5. 2016]

b) Zahraniční judikatura

Nález ÚS SR ze dne 28. 8. 2010, sp. zn. III. ÚS 68/2010. In: Zbierka nálezov a uznesení. [cit. 6. 12. 2014]. Dostupné z: <https://www.ustavnysud.sk/vyhľadavanie-v-zbierke-nalezov-a-uzneseni#!DmsSearchView>

Rozhodnutí ESLP, Niemietz vs. Německo, application no. 13710/88. In: HUDOC. [cit. 6. 12. 2015].

Rozhodnutí ESLP, Delta Pekárny vs. Česká republika ze dne 2. 10. 2014, application no. 97/11. In: HUDOC. [cit. 5. 5. 2016].

Rozhodnutí ÚS SR ze dne 13. 4. 2005, sp. zn. III. ÚS 110/2005. In: Zbierka nálezov a uznesení. [cit. 6. 12. 2014]. Dostupné z: <https://www.ustavnysud.sk/vyhľadavanie-v-zbierke-nalezov-a-uzneseni#!DmsSearchView>

Rozhodnutí ÚS SR ze dne 29. 3. 2006, sp. zn. III. ÚS 97/2006. In: Zbierka nálezov a uznesení. [cit. 6. 12. 2014]. Dostupné z: <https://www.ustavnysud.sk/vyhľadavanie-v-zbierke-nalezov-a-uzneseni#!DmsSearchView>

Rozhodnutí ÚS SR ze dne 7. 12. 2010, sp. zn. III. ÚS 172/2010. In: Zbierka nálezov a uznesení. [cit. 6. 12. 2014]. Dostupné z: <https://www.ustavnysud.sk/vyhľadavanie-v-zbierke-nalezov-a-uzneseni#!DmsSearchView>

Rozhodnutí Vrchního zemského soudu v Koblenzi č. 1 Ss 93/02 ze dne 6. 6. 2002. [cit. 14. 2. 2015]. Dostupné z: http://www.judicialis.de/Oberlandesgericht-Koblenz_1-Ss-93-02_Beschluss_06.06.2002.html

Rozsudek Vyššího vojenského soudu v Trenčíně, sp. zn. 5 To 7/2007. In: ASPI. [právní informační systém]. [cit. 25. 1. 2015].

Rozhodnutí NS Kanady ze dne 9. 12. 2002 číslo 27852, 28144, 28358. In: LEXUM. [právní informační systém]. [cit. 5. 5. 2016]. Dostupné z: <http://scc-csc.lexum.com/scc-csc/scc-csc/en/item/2002/index.do?r=AAAAAQAIbGF2YWxsZWUB>

Další zdroje

Důvodová zpráva k novele - zák. č. 459/2011 Sb., zákona o změně trestního řádu

Ministerstvo spravedlnosti. *Statistická ročenka kriminality*, 2015

Ministerstvo vnitra. *Zpráva o situaci v oblasti vnitřní bezpečnosti a veřejného pořádku na území ČR v roce 2014*

Stanovisko Nejvyššího státního zástupce ze dne 5. 6. 2008, č. 1/2008

Stanovisko představenstva České advokátní komory k postupu advokáta při domovní prohlídce nebo při prohlídce advokátní kanceláře ze dne 3. 1. 2002, publikováno ve Věstníku č. 1/2002. Dostupné z: <http://docplayer.cz/1448082-Vestnik-rocnik-2002-ceske-advokatni-komory-castka-1-rozeslana-dne-29-brezna-2002-obsah.html>